

SAMBAND

No. 93. Januar 1916.

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagenes historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Udgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the Bygdelag movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.

Manager and Editor, A. A. Veblen.

Indhold av No. 93, Januar, 1916.

	Side.
Til Samband. Eldrid Wæthing-Ringerud	129
Gamle juleskikke. Eldrid Wæthing-Ringerud	130
Jul i Manitowoc-skogen. V.	134
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn. XI.	
O. S. Johnson	149
Mine besteforeldre. H. H. Strøm	163
Protest mot misrepræsentation av det norsk-ameri- kanske folk. Martin Ulvestad	169
Husmands visen. Meddelt ved Olaus Rustad	171
Mannseterbakkin. John P. Ivers	173
Torgrim Olson	176
Fra Valdrisgavekomiteen. Indsamlingstiden forlænget	177
Kvittering for bidrag	180
J. B. Baumans "Fra Vidderne". Juul Dieserud	185
Liste over bygdelagene med embedsmænd	191

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, literatur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden **Norwegian-American** er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladliteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Samband.

No. 93

Januar

1916

Til Samband!

Takk, Samband, for den hugnadstund,
du no meg att hev gjeve!
Eg les meg varm um hjartegrunn,
eg les meg frisk og sterk og junn;
for just me dette trenger:
aa fjaa for andre heve stritt,
aa fjaa for dei i livet tidt
feff røyna mot og krefter;
men aldri gav dei etter. —

Nei aldri misfot — tusfegraa
feff stela merg og magti.
For støtt dei fylgde livjens traa
og let so Gud for styret staa.
Dei difor vart so sterke.
Dg hjartevarmen loga fritt
og tendra og i andre tidt,
som den var ved aa slofna,
og varmt dei famnen opna.

Gud signe deg, du Norigs barn —
du kvinna, mann derute!
For størst du heidrar heimeland,
naar spørst det gjer, du siger vann
der hardt det stod i striden.

Dg størst du vinn for hjælt di,
naar det kan segjast al di tid:
„S livsens store arbeidshage
eit trufast arbeid ned du lagde.“

So kjem og løni di tilslut
med glade, fagre dagar;
daa alt som her til deg var trutt
du skal faa sjaa med blom og frukt.
Daa bankar varmt dit hjarta.
Naar kveldsol yber livet brenn,
daa ser du hus og heimegrenn
so vent i solguld lauga,
daa ljøsnaar sælt dit auga. —

Eldrid Wæthing-Ringerud.

Madalen, Ringerike.

Gamle julestikke.

Julen nærmer sig, og saa dukker gamle juleminder frem.
Svor forskjellig blev ikke julen feiret før og nu!

Vel brygges der og bages og lages op en hel del god mat,
som skal sættes tillibs i „den glade jul“ nu ogsaa, og saa kommer en hel del offentlige møter og fester; men alle de gamle stikke, som lagde et skjær av mystik over disse dage og satte ens fantasi i bevegelse, er for altid forbi.

Wistnok var der mange daarlige stikke med turing og drif; men de var barn av sin tid og var kanske ikke saa mørke endda, som de nu ser ut til i vor tids belysning.

Lat mig fortælle hvad jeg husker om julestikke i Fyresdal, saadan som mine forældre fortalte dem, thi allerede i min barndom var de næsten forsvundne. S alle gaarde blev der før

jul laget og tørket malt. Sver tørket paa sin badstu og grøp det paa haandkvernen. Dagene før jul blev grisen slaktet og øllet brygget. Det blev altid laget slik, at det første øllet blev tat utpaa morgensiden. Saa fik alle folkene paa gaarden leffe, stegt fleisk og nyrendt øl paa jengen. Ja, nu fik man den første sikre følelse av, at julen var nær. Naar saa øllet var gjæret skof man det ned, det vil si: hadde det paa kagger og tønner og bar til kjelders. Saa tappet man en bøtte av det sterkeste og drog til naboen, for at de der ogsaa skulde smake. Julebrennevinet var ogsaa kommet nu — og det hændte nok, litt av det blev med. At man fik en do. gjenbisit, var jelsvagt, og det var ofte livlige kvelde i tiden før jul.

Alle skulde ha mest mulig nyt til julen — om ikke andet, maatte alle ha nye strømper. Juletræ var endnu en sjeldenhet paa landet. Juleaftens morgen maatte alle i bad. Naar de saa kom ind, skinnende og rene i helgedagspuksen, trakterte man dem med varmt øl og en dram attpaa: „laugedrammen“.

Sjøitiden begyndte ved 5-tiden. Da ringte kirkeklokkerne helgen ind. Na, hvor vakkert de klang! Jul, jul — over de hvite vidder — over de tusind hjem! Men hvad var det? Det ene smeld efter det andet! Det var nabogutterne, som stod utenfor vinduet og „skjøt ind julen“, og storebror og geværer var ogsaa borte.

Om kvelden samlede husbondefolk, barn og tjenere rundt julebordet, hvor mors hjemmelavede talglys skinte festlig, og hvor leffe, sylte og saa megen deilig julemat var sat frem. Nu kom det an paa, om det var nogen, som var far for at drikke en dram for hvert ben i syltelabben og endda drikke sin del av ølbollen, som blev jendt skittig rundt. Paa lysene kunde man se, om nogen var „feig“, d. v. s. skulde dø snart. Hvis beken i lysene vendte sig mot en bestemt, da var dette et sikkert tegn. En anden maatte kunde man ogsaa faa den ting at vite paa:

Bed at ta stabursnøkkelen og gaa utenfor vinduet og se ind gennem ringen i haandtaget. Den som var feig, vilde en da se fitte i lisskjorte ved bordet. —

Meget var det om at gjøre, at saa vite, hvem en skulde bli gift med. Klædte en ut „julestolen“, d. v. s. la alle de klær en skulde ha paa til kirken juledag paa en stol foran sengen sin, vilde en i drømme se sin tilkommende. Et mere radikalt middel, men derfor ogsaa meget sikrere var, at lægge skjorten sin i vand foran sengen, saa vilde den for en bestemte komme og trække den paa. Den nøiagtigste maate at saa vite alt paa var dog ved at „sitte glomskveld“. Dram, øl og vand blev sat paa bordet. Naar de andre var gaat tilfengs, satte de, som vilde sitte, sig i høisædet ovenfor bordet. Det var gjerne ikke mange, som vaaget sig til. De maatte saa si: „Seg sætter mig ned i „den ondes“ navn; han skal vise min kjæreste fram“. Efter den stund maatte ingen snakke.

Saa maatte de da vente efter som det var lang tid til de skulde bli gifte og efter som kjæresten var langt borte fra. Noget maatte vente helt til ut paa morgensiden. Men den tilkommende kom sikkert og drak av et av glassene. Var det av drammen, han drak, skulde det gaa en svært godt — det blev baade velstand og herlighet; drak han av øllet, gif det en bra — men var det av vandet, hadde en intet godt i vente. Det fortællers, at den som saaledes blev manet frem — om natten blev svært syk.

En jente „sat glomskveld“. Utpaa morgensiden saa hun sin tilkommende mand komme blek ind gennem døren, frem til bordet og kastet en stor tollekniv i væggen like over hendes hode. Kniven gjemte hun. Saa hændte det, da hun hadde faat sin første lille, at hun bad sin mand gaa i loftet og finde noget barnetøi frem av hendes kiste. Han kom tilbake med kniven og spurte, hvordan hun hadde faat den — det var en

kniv, som engang var kommet bort for ham. Hun fortalte da alt. „Sa, var det du som voldte, jeg var saa syk den gangen, skal du nu ha det igjen,“ sa han og satte kniven igjennem hende.

En mere uskyldig maate var det at sette en bolle øl ved indgangen til træsfelaaven og saa gaa baklengs rundt denne — de kunde gjerne være flere i følge — og naar de saa kom tilbake, skulde de i bollen saa se billedet av „ham“ eller „hende“. Saa nogen ølfaalen gaa itu med det samme, var det varsel om stor fattigdom.

Juleaften for Nasgaardstreien bygden rundt. Der sattes derfor tjærefors over alle døre. Var det glempt noget sted, salet den av“ der — og saa hændte stygge ulykker. Alle var rædde for at færdes ute i mørkningen — for Nasgaardstreien tok stundom mænd med sig — og de blev stygt medfarne. En mand som blev tat i følget, fandt de igjen liggende med blodskum i munden paa en laave en mils vei fra hans hjem.

Juledagen var det kappjøring til og fra kirken — og brændevinsdunken var med i slæden. Saa gif det med turing og gjestebud helgen rundt.

En vakker skik var det, at baade julehelgen og nytaars-helgen tok husbondsfolk, barn og tjenere hverandre i haanden og sa tak for maten. Om nytaars-helgen er ikke stort at si, kun at det var skik at vaake nytaarsnat til over aarskiftet kl. 12.

Elbjørgsdagen var sidste dag i helgen. Da samledes gran-nerne hos hverandre og drak Elbjørgsminnet. De satte sig paa gulbet med ryggen mot døren. Foran sig fik de en liten bolle (einiskibolle) med øl. De la henderne paa ryggen, bøiet sig mot gulbet og tok bollen med munden, drak den ut og kastet den bak over hodet. Dette gjentok sig tre gange. Faldt bollen hvalvet mot gulbet alle tre gange, skulde en ikke leve aaret ut. Lisedan kastet de en sto over sig. Bendte stoen alle

tre gange taaen mot døren, var det et sikkert merke paa, at den som kastet var feig.

Senere paa kvelden kom julebuffene. De blev traktert med øl og dram — fik sig en liten „svingom“ og tok saa julen med sig, naar de gif.

Saa, nu er de ikke mere de gamle skikke. Er det et eller andet sted nogen blir holdt paa for moro skyld, er det ingen som blefner, om skoene vender mot døren eller bollen hvælver sig. Saa — der er vel ikke engang nogen liten pike mere, som lister sig ut fra bordet julekveld med stabursnøkken under forklædet, holder den blek og skjælvende op mot ruten og bover saa tilslut ikke at se ind gjennom den likevel, som det var i min barndom. Alle er saa kloke nu. Der findes intet i verden mere, uten det vi kan se med blotte øiet.

Hermed en venlig hilsen til dem derover, hvis minder knyrter sig til Norge og julen herhjemme!

Ringen, Aadalen, 21de november 1915

Eldrid Wæthing-Ringerud.

Jul i Manitowoc-skogen.

Vi kom til Manitowoc County ifra Sheboygan County sidst i 1854, just hvorlænge før jul det var kan jeg ikke med bestemthet si, men det var saa sent at det var dygtig kaldt, saa det kan ha været sidst i november. Den omtrent 40 mil lange vei førte min far al sin løse eiendom med okser. Vi tok nok vist to læs paa første tur, med familien og møbler og husgeraad og kreatur. Senere gjorde mændene en tur tilbake efter resten av godsjet. Men det faldt saa at vi blev over „helgen“ eller søndagen hos Anut Sveinjon. Der var en gut paa min alder, og der er intet klarere minde fra min barndom end de to nætter og søndagen hos Sveins forældre.

Dagen var lidt for kald til at fare rundt og se alt det interessante som pladsen hød paa; men saa var der shingel-sjanten (shingle shanty). Det var vistnok familiens oprindelige hjem, en loghytte paa en tolv fots bredde og kanskje en 16 fots længde. Lav var den, og uten loft, og det hele hadde nok været et tarveligt hus. Men siden det større loghus var bygget, der hadde et nokjaa respektabelt „upstæs“ og var delt i flere rum, var shantyen blit utstyret til shingle-shop. Paa langvæggen tilvenstre, naar man kom ind gjennom den lave dør, som ikke var stort høiere end Svein eller mig naar vi stod oppe paa den høie dørtærskel, var der en simpel arbeidsbænk. Den var gjort av to kløvninger som var flattkølgede og sammenføiede, og det hele var gjort fast til væggen. Tværs over, nær den motsatte langvæg, stod shingle-bænken (shingle-kraf kaldte somme folk denne indretning). Den bestod av en smal kraf paa hvis ene ende shingle-måteren sat skrævs, vendt mot bænken anden ende. Foran ham var anbragt en skraaplan med den øvre ende omtrent saa høit som halvt op paa shingle-spikereens bryst. En atten tommer nedover planen var en trædestang, saaledes anbragt at den hang paa en pinde, der var dreven tværs igjennem planken, som skraaplanen var gjort av og gjennom et hul boret gjennom trædestangen, som saaledes hang ned gjennom en aapning i planen og en avlang aapning i krakken, hvilken sidste aapning var lang nok til at la stangen svinge nogle tommer frem og tilbake. Tversigjennem stangens nederste ende, ganske tæt nær ned til gulvet, var drevet en nab hvorved arbeidsmanden kunde trykke stangen tilbake med foten. Stangen endte ovenfor skraaplanen i et „hode“ nogle tommer bredt og paa den kant, som vendte mot operatøren, østest forsynet med en jernkjæbe med tænder langs underkanten. Naar saa stangen blev trykket tilbake med foten,

saa trykket denne fjæve ned mot sraaplansen, saa at den klæmte ned mot shingelen og holdt den mens manden spikkede den.

Materialet til shingles fik man fra stammerne av de svære white-cedar trær i og langs svampene. Disse sagedes av i blokker av den længde som shingelen skulde være, omtrent 16 tommer. Korferne der kaldte blokkene bals, eller shingelbals. Først kløvede man „balsen“ op i brædder av den tykkelse som shingelen skulde ha, paa den maate at man med den ene haand holdt en svær kniv paa den opsatte blok og slog kniven ned med en klubbe i den anden haand. Saa tok man en kløvning og la den paa sraaplansen, paa sjingelkrakken, og trykket trædestangen til saa at kløvningen blev holdt fast; og saa spikkede man shingelen slet med en sjingelkniv, som var en ret og slet trækkniv, holdt med begge hænder, saa at man skavede eller spikkede mot sit bryst. Naar shingelen var sletspikket paa den ene side løsnedes den fra klemmen, snuddes over og spikkedes paa den anden side. Siderne eller kanterne slettedes ogsaa medens den laa paa sraaplansen. De tilspikkede shingler pakkes i halvtusener i en slags aapen kasse, der var anbragt under en svær vægtsang, som sammentrykkede halvtusen bundten mens den fastgjordes i en klemme, noget lik de klemmer som den dag idag brukes for at holde de almindelige kvarttusen-bundter av sagede shingles. Bundtklemmen var gjort av to tværslykker holdt sammen med en træagle paa hver side av bundten gjennem naverhul i tværslykkernes ender.

Naar vi er kommet saa langt i denne digresjon om shingelspikking saa kan vi kanskje holde paa. I skogene, hvor der var godt materiale, var det ofte at især ungkarle stelte sig til at spikke shingles om vinteren. De kunde da slaa sig sammen to og to, eller endog flere, og dra tilfogs, kanskje probianteret for flere ufer eller hele vinteren. Først bygget de en shingle shanty, hvilken var en slet og ret loghytte. Taket var ofte gjort

av kløvede træstammer, tættet med moje og jord, og væggene blev tætgjorte kanske med søle klinet ind i sammenføjningerne. I et hjørne bygget de en peis, eller de bragte med sig en bogstove. Hele indretningen var yderst simpel. Hver hadde sin shingelkraft. Kassen til at pakke shinglene i var fælles eiendom. Der holdt de da paa de tre, fire vintermaaneder, og ofte længere. Driftige mænd kunde tjene gode penger med dette haandverk. Korferne var i de dage vant med at haandtere saagodtsom alle slags verktoij hjemmefra, og de var derfor flinke shingelspikkere og fik gjerne bedste pris for sit produkt. Shingelkjøpere var altid paa vagt efter fust, hvilket godt kunde skjules i shingelbundten. Derfor var de utrustet med en egen slags tang, hvormed de drog ut enkelte shingles her og der og eksaminerte varen. Jeg husker at ha hørt at det var dem som fustede og vætte tyndenderne av spaanerne godt, mens de pakfede bundten. Naar det saa var koldt, frøs det hele sammen, saa det blev omtrent umulig at dra ut prøver, og paa den maate traf det at kjøperen blev narret. Det syntes for mit barnslige syn at være nogen dumme kjøpere som ikke fattet mistanke naar de ikke kunde dra ut shinglerne. De egentlige shingle-shantier var slike som blev opført saaledes i skogen særlig til at bo og spikke shingles i. Naar Knut Sveinsons avdankede nybyggerhytte kaldtes saa, saa var det fordi den var tat til det bruk.

I Sveinson shantien var foruten de to nævnte bænker et dybt lag av shingelslis og en mængde avkløvede smaastikker. Den bløte cedar var godt egnet til saadan bearbeidelse som etpar smaagutter kunde finde paa. Under bænken var en spikerfagge med endel shingelspiker. Der laa ogsaa bekvemt og indbydende en hammer og en let, liten haandøkse. Der var ingen som gjorde sig større bekymringer om hvorledes vi var

hyssefjåt, bare vi ikke var iveien for de voksne, og man lot os ifred.

Nu var vi nok begge mekanisk anlagt, og saa tok vi til at spikre sammen fliser og pinder til allslags gjenstande i to dimensjoner. Der blev gjort hjul, hester, katter, trolld, bujer, og alt tænkeligt, og da vi kappedes livligt gif arbeidet og tiden begge fort. Det sidste stykke, vi utførte, arbeidet vi sammen paa, og det syntes vi satte kronen paa hele verket. Det var en uhyre stor klokke med visere og pendel, som virkelig svang, da vi fik hængt den op. Da klokken var gjort spikret vi den op paa væggen like mot døren, og den rak fra taket næsten til gulvet. Da var ogsaa spikrene næsten opbrukt, men da vi saa hvor godt klokken tok sig ut, tok vi os fore at spikre alle de andre gjenstande vi hadde forarbeidet op paa væggene, indtil disse var næsten dækket av disse indviklede figurer.

Trosskyldig gif vi nu ind og bad vore forældre at komme ud i shantien og saa se hvorledes den var smykket. Men da fik vi vite hvor store jaaler vi var. Vor misgjerning bestod hovedsagelig deri, at vi hadde sløst bort flere pund ihingelspiker, og nu kunde vi være saa god at se om vi fik spikrene tilbake i kaggen. Det prøvde vi at gjøre, men det gif ikke fort og spikrene blev erklært ubrukelige til noget nyttigt, og saa slap vi dermed. Siden benævnte man os for „kunstnerne“ og vi hadde en følelse at der laa en hel del haan i uttrykket; men saa var vore folk ikke forsigtige nok, men sig imellem kommenterte med en viss beundring for vor flid og opfindsomhet, og det hørte vi, og saa var det ikke saa leit allikevel.

Sfra Sveinsons reiste vi saa, og kom frem mot kvelden. Vi stanset første nat hos Ole Nabol, hvis hus vi st var det bedste i grænden. Svad især la beslag paa min opmerksomhet var at da vi kom frem til grinden kom der ut en gut som hadde en slik forunderlig lue, med røde, blaa og gule ringer omkring

den, og saa endte den i en prægtig dust. Han var paabei til fjøset med en kagge mellem armene, hvilken saa svært stor og tung ut for bare en gut at bære alene. Gutten var Tore paa Skoge, L. R. Skov, som ikke saa av Sambands læsere fjender.

Den otti som far hadde kjøpt var bare vilde skogen, og vi blev første vinter boende paa Bøye Bøs otti, hvorpaa der var et hus, som gif under navnet „Beetshuset“ (etter en mand Bates, som hadde bygget det). Det var ellers et elendig skul at bo i. Mor fæstede vatter paa vore hender, naar det var som koldest, saa vi ikke skulde fryse fordærvet om vi fik hænderne op isøve om natten. Og jeg husker hvorledes de hadde stræv med at fjerne snefaner som hadde lagt sig paa jengen om natten, og om dagen kunde man se det hvite „drev“ som kom ind gjennem væggene, naar det var styggeveir ute.

Min far hadde to til at hjelpe sig med fliringen paa det ny land den vinter. Disse var min farbror Saldor og en slægtning av min mor, Engebret Gulliksen Egge. Disse ungdommer var flittige studenter av almanakken, især om veirforutsigelserne. Disse selvbestaltede arkivarer i huset hadde saa givet den opløsning, at julen kom paa en viss dag i uken, og man hadde bestemt sig til at holde helg den dag naturligvis. Men saa en morgen hadde mor en liten mistanke om at herrene ikke hadde sagt sandt og saa selv efter i almanakken, og opdaget at julen kom en dag tidligere i uken end som var opgivet, og at det allerede var julaftensmorgen den dag.

Det blev med engang travelt med at gjøre sig færdig til lidt festlighet. Far satte med engang avsted til Clarks Mills og kom hjem med en hel bær av pakker. Mor baket og kofte og feiet og pyntet op, og skjönt det var dygtig kaldt, maatte vi smaa lauges og saa paa nye klæder. Og det blev nok saa gjildt den kvæld i det usle Beetshuset.

Næste jul var vi flyttet ind i vort eget, nye hus, og da blev det andet til anstalter. Julen hos os, især de første aar i Manitowoc-skogen, var aarets største høitid baade for voksne og os børn. Julen var det stadige emne man tænkte og talte om i ufer før den kom. Der blev haffet kjøt og „kurv“ blev stappet, flatbrød blev bakt, og lidt øl maatte man brygge til julen. Og der blev tilstelt de herligste julekaker. I dem var baade byrt og rugmel. De var søte og særdeles appetitlige og hadde den fordel at de var saa store at de ikke gik med saa fort som de elendig smaa „cookies“, vi blev trakteret med almindelige søndage gennem aaret. Byrtekakerne blev først omhyggelig forberedt i stort tal. Deriblandt var saa en kake specielt for hver i huset. Paa disse blev der merket med en „kurvepinne“ navnet eller forbokstaverne til den som skulde ha kaken, og sommetider kunde der bli merket eller tegnet figurer og megen indviklet „krot“ med pølsepinden. Smidlertid var der abbrændt en rigtig gjuld elde i peisen, og ind i dyngen blev saa kakerne anbragt. Næste morgen fik vi saa se de brunsteckte kaker færdige til at gjemmes væk til julasten. Skriften og tegningerne var blitt saa overrassende tydelige og fremstaaende at det var næsten utroligt at de næsten usynlige strek i deigen kunde bli forbandlet til saa svære merker.

Julelysene fik megen ogmerksomhet. Senhøstes dyppede man lys til husets bruk for hele vinteren, og det var et stort tiltak, som hysjelsatte saagodt som hele familien langt utpaa kveld. Paa nogen særskilte pinder var da anbragt nogen særdeles tykke lysrak, og disse blev dyppet meget oftere end de andre og almindelige. De blev saaledes meget tykkere, kunde bli dobbelt saa svære i tværmaal som et almindeligt lys. Foruten etpar eller tre, som skulde staa mitt paa bordet og være for hele familien, blev der støpt eller dyppet særskilte julelys

for hver av de større børn. Naar alle disse blev tændt paa en gang julekvelden, kan man skjønne at der blev lyst i huset.

I lang tid før helgen kom strævet mor med at klippe og sy nye klær til os. Hver maatte ha noget nyt, og skulde det bli ret bra, saa maatte vi ha hel ny ombytning til juleaften, saa at vi var fuldt klædt i „pløgg“ som vi ikke før hadde havt paa os, uten det kunde være til at maale dem paa mens de var under arbeide. Og der maatte være ny sko, ny sokker og ny botter. Altjammen var spundet og vævet i huset av mor selv og hun klippet til og sydde og strikket altjammen saaner som skoene. At nogen skulde vise sig med et plagg, der hadde hul paa, var utænkeligt, og var nogen fræk nok til at ville vise sig i noget der var høtt, saa vilde han sikkert bli dømt til at gaa med bukkehødn helt til trettendedagen. Det frygtede bukkehødn fik jeg dog aldrig se, vistnok fordi ingen i vort hus utfatte sig for slik en ydmygelse.

Efter som julen nærmede sig mer og mer blev vi mer spændt av forventning. Endelig kom da „skarfen“ og gjennom den maatte vi gjennomgaa en slags rensning i ydmyg tilfredshet med det simpleste som kunde taales baade i paaklædning og mat, men det gik over. Saa kom julasten. Den dag var de voksne længefiden kommet i virksomhet længe før vi børn var baafne. Mændene var ute og hugget ved saa fliserne fløi om dem. Ende feiet og skuret mor og den eller de nykommerpiker som vi pleiet at ha, saa det var ikke nogen let sak at finde noget sted hvor vi ikke var iveien. Naar det led utpaa eftermiddagen var alle smug og kroker gjennomfaret, og mens det dampende, avskurte gulv tørkedes av den brændende elde paa peisen, klippet mændene hinandens haar, og siden raket de sig og var færlike til at bytte klær efterat de hadde gjort fra sig med kveldstullen i uthusene.

Børnene blev laugget en efter den andre, ikke i en av disse

kjøpte „baffetaabberne“, men i hjemmelagget balje, der var baade vid og dyb, saa at man kunde sætte sig ned i vandet helt op til haljen og blæfse ret lystigt. Guldet av vandet skulde nu den saa som var den bedste til at lyde, og det var gjerne den mindste av flokken, naar man ikke regner med babyen, som ikke var selvstændig nok til at slippe op i haljen for sig selv. Efter laugen fik man saa paa de nye plaggene, og da maatte man være meget forsigtig med dem, maa man vite. Med de nye flær paa gif det nu an at utstaa det, mens mor og den hjælp, hun kunde ha, fik bordet færdigt med al den lækre mat, og mændene kom ind fra kreaturstellet og vasket sig og byttet om.

Da følte vi at det var jul. De digre lys blev tændt; man ventet til den sidste nøler var helt færdig og alle sat om bordet. Mors klare stemme ledet sangen og var læste høit med en sikkerhet og bestemtthet hvis like jeg aldrig har truffet blandt de mest øvde præster. Saa atter nogen vers. Gadedet ikke været for mors dominerende stemme, saa kunde kanske sangen ikke ha bidraget ret meget til høitideligheten; ti mændene var ikke sangere, men anledningen hød at de skulde alle følge med, som var store nok til at ha greie paa verset.

Saa gav man sig god tid med maaltidet, hvilket den mangfoldighet af ting gjorde mundaageligt. Ofteft var det rjummegraut. Der var kjøt og der var fisk og slikt „fissej“ som mor kunde lave. Lefse var der, og da flatbrød var en ganske almindelig ret paa vort bord, maatte vi ha noget aparte i den klasse, og det var rjummehbrød. Og der var bakt og tillaget av alle de almindelig brukte ting som man kjendte til. Zulesølet fik vi i fars og mors rojemalte ølboller, og der var ellers kaffe til de store. Men jeg husker ikke at vi blev budt brændevin, skjönt jeg erinder at voksne folk, som var der men ikke egentlig tilhørte familien, fik en dram, men jeg har baaret paa

det indtryk at det blev gjort som noget, der fordreides av gjestfrihetens og sikkens uomgaaelige lov.

Maaltidet aat vi i det store kjøkken hvor vi altid spiste, som sikk var hos alle der rundt. Derefter bar det ind i levingsrummet, som vi kaldte stuen med sin store peis. Da kom der gaver til os. Disse kunde være tørflær, mundspel, en tromme, bøker, dukker til piferne. Og saa var der lækre saker, som rosiner, nøtter, stic-candy og nogen store, flate, runde siver av candy, farvet med røde, gule og blaa striper. Disse candy-saker var vist op til tre, fire tommer i tværmaal og dygtig tykke. De er længe siden blit en saga blot, hvilket jeg ikke kan forklare, uten det nu er fordi at der nu ikke længere er børn, som fortjener noget saa vakkert og velsmagende.

Glæden over alle gaverne og de lækre saker maatte finde uttryk i lyd og bevegelse. Det ordnede sig selv. Den mindste kom til at bli sittende midt paa gulvet med en dyng av saker om sig, og de andre sprang i ring om ham, med trommen, trompeten, og mundspillet i fuld gang. Var der nogen som ikke hadde slike instrumenter saa sparte de ikke paa vokalapparaten. Det var vist ganske som næsten enhver husker det fra sine tidlige aar. Vore foreldre var ikke oplært i den sikk at sætte op et juletræ med saker hængt paa det; ti man maa huske paa at de var utvandret før mitten av aarhundredet, og de tok med sig julesikkene som de var hjemme den tid, og de fulgte dem saa nær som de nye vilkaar tillot det. Men gradvis og sikkert blev de forandret, saa at om nogle aar var julen ganske forvandlet. Det er her blot meningen at giengi et bilde av julen i pionertiden slik som indtrykket og hukommelsen har bevaret det fra mine barndomsaar. Vi var en familie blandt nogle sambygdinger der utgjorde en forpost mot nord av selve valdriskolonien, men skilt fra den ved et smalt strøf befolklet av „vestlændinger“ — Kristianiafolk og folk fra Skiens-

kanten. Deres julestikke var i mangt avvikende fra vore, og om kort tid virkede denne sammenblanding av bygdefolk utjævnende paa de forskjellige elementer.

Whiskey var i førstningen at faa uten hæmmende licenseregler og var billigt i pris, saa det skortede ikke paa juledrikke blandt dem som likte at ha det. Julen var da gjestebuernes aarstid, og man holdt det gaaende med turingen mindst etpar ufer — til trettenhelgen. I denne tid var alt verkstøi lagt bort og alt andet end det nødvendigte arbeide blev undgaaet.

Juledagen gif alle til kirke, dersom der var messe der den dag. Da presten hadde tre prækepladser kunde ikke alle ha messe om juledagen, men i en maatte det bli andendag og i den tredie paa „treadag“. Var der ikke gudstjeneste juledagen saa holdt man andagt som om søndagen, men kanskje med flere salmer og mer læsning i testamentet, men altid med en præken fra postillen. Juledagen var fuldt saa hellig som søndagen, og blandt vor lille grænd var dens helligholdelse strængt overholdt. Der kunde nok søndag eftermiddag være muntre visiter blandt naboerne. Men jeg har det visse indtryk at beslænderne behandlet helligdagene med mere frihet end vi valdriser. Deres gutter, og mændene med, „slog bal“ om søndagseftermiddagene, og det fik vi smaagutter i førstningen ikke lov til at være tilskuere til, fordi det ikke var sømmeligt paa søndag. Hvor nøie man tok det kan belyses av en erindring jeg har fra før vi kom til Manitowoc. Jeg hadde faat fars messingskjæftede smellekniv til at lese med en søndag. De trodde vist ikke min fløpe var stærk nok til at aapne bladet, men jeg fik kniven op, og saa maatte jeg vel spikke, kan man sejonne. Resultatet blev hvad jeg syntes maatte være en svært bra bokspinne, ialfald for mig. Jeg gif saa hen til min mors stedfar, som den tid bodde hos os, og viste ham med barnslig stolthet bokspinnen. Jeg glemmer ikke det forfærdelige alvor i hvilket

han utbrøt: „Nei no, far, fo ha du no jort! No kjæm sikkert presten o sjær ut or de tunga ner du spikka paa ein syndag, Iel!“ Naar jeg gjenskalder episoden kan jeg endnu synes at føle prestens fingre om tungen mens han trækker den ut og sætter kniven i den.

I vort hus raadet ikke pietismen i den forstand at glæden blev kuet. Vi moret os hjerteligt og de voksne hjalp os heri, saa at indtrykket er det, at julen var den glædeligste tid i barne-aarene. Men vi hadde aldrig „fremman“ paa juledag. Men andendag var det turingen brøt løs med besøk og god mat og drikke. Treadagen var lifedan som a'ndagen; men fjerdedag var „børnedag“, og da skulde vi faa „raa os sjølve“ ifølge gammel stiks paabud. Det blev helst i at faa besøke saa mange som muligt av kameraterne og med dem veksle bedømmelse av julegaverne.

Som man vet skulde der være helg indtil trettendagen, og nogle av nykommerne paaftod at julen ikke gif ut før i tjuedagen, men av praktiske hensyn var det umulig at faa pionererne til at strække helgen saa langt. Det var vist kvinderne, som overholdt de gamle reglerne med størst trofast. At være inden trettenhelgen kunde der nu ikke bli tale om, og jeg husker at roffen maatte ikke snu sig heller; men det var anset for tiladeligt at strikke, og at sy kunde de nok ogsaa tillate sig, bare det ikke var noget stort arbeide. „Bøndingen“ hadde kvinderne stadig ved haanden, lifesom for at ha noget mellem fingrene. De stricket naar de var i besøk hos hinanden og strikkepinderne gif like fort for samtalen. Strikke gjorde kvinderne hvor man saa dem, naar de ikke hadde andet arbeide for sig — naar de gif efter veien, naar de sommetider maatte sette sig for at hvile, ja, der var endog dem som stricket mens de diet sine smaabørn. En indretning som jeg ikke har set paa længe var „Bøndingskroken“. Den var av messing eller nysølv og bestod

av en slags klave der hæftedes indi garnnykket; mitt i tværslykket, i hvilket klavens ender blev holdt fast, var fæstet en krog, som hæftedes i kjolens livstykke eller i bæltet. Nykket hang saaledes frit, mens skrifferstken gif. Det var egentlig til bruk under vandring langs veien at bøndingskroken var bestemt. Men jeg vet at naar man i tilfælde vilde faa begge hænder fri, saa tok man den ledige (femte) bøndingstykke, stak den gjennem bøndingen saaledes at den blev fæstet til det hængende nykke, og det hele hang efter bøndingskroken. Naar nu bøndingen saaledes var stadigt med og man strikket ved alle mulige leiligheter, maa det dog siges at stricking var betragtet som arbeide, som ikke burde gjøres paa søndag. Det var kun i rumhelgen at det var tilladt. Jeg kan huske med hvilken forbauselse det blev omtalt i grænden, at kvindfolkene i en familie, som nylig var kommet fra Kristiania by, hækket paa søndag. Sa, der var dem som kunde sige at slitt blev gjort av de konjenerede i Norge, men likevel var der ingen som tok efter disse bydamer og hverken strikket eller hækket naar det var helg.

I juletiden var der meget at høre om alt det gamle „hjemme“. Da fortalte man om jolesveiner, om rokkemænd, om mangeslags overtro — hvad man var pliktig at gjøre og hvad det var farligt at gjøre, der var eventyr at høre om underjordiske og om trold, og saa var det mange slags julemoro. Men det at gaa julebusk var da svært saa rart! Vi hørte nok at det blev gaat julebusk baade i gjerpensettlementet og horti valdrissetlementets indre. Endelig kom Ingri i Engen fra Østre Slidre med sine otte faderløse horn, som kom til at bo i vor grænd. Det blev en betydelig tilbækst til grændens ungdom, og de bragte ind nyt liv og gav selskabeligheten adskillig opjving. Den ældste gut var omtrent voksen. Hans navn var Gudbrand. Dernæst var Nils, nu veteran fra 15de Wisconsin regiment, Løitnant N. S. Gilbert i Cleva, Wis. Julen efter

de kom, organiserte disse gutter et følge til at gaa julebusk saasom stikken var hjemme. Saa fik vi da se hvad dette var for noget, som vore forældre og andre fra Norge hadde fortalt saameget om.

Det var vist a'ndagskvæld at vi pludselig hørte støi uti „svalen“ og noget stødte mot døren og brummet eller bræket endel. Det var vist min yngre bror som blev sendt at aapne døren, men gjorde hurtigt tilbagetog, da han hadde faat den op. I spidsen kom en stikkelse som nærmest svarte til min forestilling om hvordan en busse skulde se ut, men forsynet med et fælt hode med etpar svære horn. Huset blev fuldt av alleslags halte, stakke, puffelryggede, eller umaatelig tykke folksikkelsjer, klædt i de umuligste dragter og masker. Endel got, gryntet og bæljete som umælende dyr; andre talte hæst, grovt, eller jøvblende. Det blev lidligt en stund, og hverken folk eller møbler fik være i fred. Vi blev budt dem, men ikke alle vilde smake paa det. Bukken skulde drikke, men øllet blev spildt paa gulvet. Saa tilsidst drog følget væk, vistnok for at gjøre andre besøk.

Selve bukken var det rareste i hele følget. Jeg sa den saa ut som en busse; dermed menes noget slitt som man faar ved at hænge over sit hode et lafen eller andet stort klæde, saa det dækker hele figuren og drar nedpaa gulvet eller grunden. Det var saadant vi stelte os til, naar vi lekte busse. Men denne buses overdækning var laadden, sort og hvit; og den hadde et stort laaddent bukkhode med to lange horn, blanke øine, og en svær mund, som den idelig aapnet og lukket, og naar den gapte viste den sin tunge, hvilken likesom læperne var blodrød. Under haken hadde den en svær dust av langt raggefjæg. Jeg kunde se, at der under dækket var et par støvler og skjønte saa, at det var folk som hadde gjort sig til slif. Snart gjenkjendte jeg i det røde av læperne noget rødt tøj, som jeg hadde

jet Ingrid i Engen saa av mor, og da skjønte jeg at det var Gudbrand som var bukt, som det ogsaa var. Han hadde forarbeidet et meget findrigt bukkehode, om hvis hals han hadde spikret en skindfæld, og saa bar han hodet paa en stang, mens han selv var skjult av fælden. Underkjæven bevæget han ved at trække i en snor, saa at bukken kunde gape og lukke munden efter hans vilje. Siden har jeg jet flere julebukke, men Gudbrand i Engens var et kunststykke slikt, at det overgik alt jeg har jet av saadan maskerade.

Disse erindringer er fra femtiaarene. Som antydet skedde der snart forandringer i forholdene og skikkene. Ende i de tætte kolonier av sambygdinger holdt det gamle sig længe. Men det man først merker sig er, at høitiden blev forfortet. Man hadde følelsen av at det man var oppvant til var „normen“ som man da søkte at rette sig efter. Men skjønt det var lokkende at holde helg i to uker, med hvile av alt muligt av arbeidet, med mer kirkegang og hjemmeandagt end resten av aaret, og med selskapselighet og god mat og drikke, saa gjorde kravet paa hjemmets opbygning og alt der skulde til for velværet, sig gjældende. Man var kommet ind i en ny virksomhet, som de gamle skikke ikke i alle stykker passet ind i. Arbeidet maatte gaa med mer liv og mindre hviletid end forholdene hadde avlet hjemme, der hvor juleskikkene var vokset til og passet ind i vilkaarene.

Noget lignende har gaaet for sig hjemme ogsaa; thi de, som kommer hit derfra nu, vet ikke mer om de gamle juleskikke, at tale om, end den yngre her oppvokste slægt. B.

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

XI.

D. S. Johnson.

Wilmington (fortsat). I Numedalsbogen berettes det om, at det var paa en af sine handelsreiser at Nattestadbrødrene først fik kundskab om Amerika. Numedølerne hadde lyst til handel og streifede omkring i bygderne som skræppefræmmere. Saaledes husker jeg fra min ungdom en som hed Sellig Letmolia, der vankede meget over Ringerike som framkar. Denne Sellig var fuld af liv og lystighed, og besad en handelsaand som man finder saa af, saa man maatte handle med ham selv om man ikke netop trængte noget af hans varer, men ærlig var han. Saaledes fortalte han, at engang han kom til Drammen for at gjøre indkjøb og betale for før kjøpte varer, had han betjenten skrive kvittering for 100 speciedaler, som han vilde betale. Butiksvenden gjorde saa og leverede ham kvitteringen, som Sellig tok og stak i lommen, men glemte at levere pengene. Kommen en mil eller saa paa landet huskede han at de 100 speciedaler ikke var betalt. Han gif da tilbage til kjøbmanden og betalte pengene som han hadde faaet kvittering for, uden at ha betalt dem. Dette viste guttens ærlighed som satte ham i et mere gunstigt lys hos kjøbmanden.

Louis D. Fosø fortæller i „Bygdejævning“ om en Lebor Letmolia, at han var en underlig skue, som ikke godt kunde bruges som kongens soldat i Norge. Han gjorde sig saa enfoldig og dum ligeoverfor alt officererne befalte ham, medens han var paa øvelsespladsen, at de kunde ikke saa lært ham. En dag vilde kapteinen selv prøve ham og ordrede ham frem foran geleddet til at skyde paa skiven.

Ja, Lebor brændte løs, men idetsamme det smaldt kastede han geværet. Kapteinen befalede ham i en streng tone at tage

op geværet. Nei, ja Levor, ta 'o du kaptein! ho kjem at mee ein dult enmaa de ryk for begge endan paa 'o.

Han slap da fra militærtjenesten i Norge og kom herover og lod sig hverve til borgerkrigen, og var ikke bange for en dult til af børsen. Han var da tapper som en løve og avancerte til fanebærer; men fandt sin grav dernede i jhden.

Aaret 1853 udvandrede fra Toten Kristian Johannesen Glæserud og hustru Berthe Marie, født Gaukaas, samt 5 børn, og bosatte sig først i town of Norway, Racine Co., Wisconsin, hvor de opholdt sig omtrent et aar. De flyttede saa derfra og til Sowa, hvor de ogsaa opholdt sig et aar. I 1855 kom han med familie til Minnesota, og nedsatte sig i town of Wilmington, paa et landstykke udlagt som skoleland, og da det kom i marked for salg kjøbte han 280 acres.

Han havde da faaet sig en stor gaard, langt større end storhønderne paa Toten havde; men saa var der ingen gjilde bygninger med fint møblerte værelser og bløde sofaer hvor manden kunde sidde og røge af en lang jølbellaet merkfumspibe, eller ta sig en spaertur ud paa jorden og se om disse dovne husmænd gjorde noget for al den potet og fild, de aad op, og den store dagløn af 6 cents dagen. Nei, han maatte nok være baade husbond og husmand, og Berthe Marie husmor og tjenestepige og ta del i arbeidet saavel ude som inde, som det var vore banebryderes lod i den tid.

Den 16de februar 1862 lod han sig hverve til borgerkrigen for kaptein Torckelsen, kompani N, 15de Wisconsin regiment, og blev indmønstret i Madison den 25de februar. Efter endel øvelser paa Camp Randall ved Madison, Wis., fik regimentet ordre, den 2den mars, til at forlade eksercerpladsen og begi sig paa vei til St. Louis, Missouri. Derfra blev regimentet transporteret nedover Mississippifloden, for at ta del i beleiringen af øen no. 10. Der blev Kristian Glæserud først kjendt med

rebellernes bomber, som igrunden dog ikke gjorde større skade, medens de laa der paa øen. Det 15de Wisconsin deltog i 27 slag, hvoraf mange var meget blodige; men hvor mange Kristian Glæserud deltog i har jeg ingen oplysning om. Det hedder i hans korte biografi — hvor navnene paa regimentets mandskab er nedtegnet — at han blev syg og blev sendt til konvalescentleiren ved Murfreesboro den 17de mai 1863. Den 5te november 1864 atter igjen syg, og indlagt paa hospitalet i Chattanooga en tid. I samme aar, den 20de december, blev han overført til kompani G. ved Whiteside. Den 13de mars 1865 fik han affed efter endt tjenestetid.

Medens Kristian Glæserud kæmpede mod rebellerne dernede i Tennessees sumper og led ondt, havde hustruen Berthe Marie sit stræv og sin kamp for tilbærelsen hjemme paa farmen, i de tre aar manden var borte; men saa var hun af disse kvinder der fra barndommen af havde taget del i meget udarbejde, som nu ikke hører til spindesiden, og i forening med børnene drev hun den store farm saa godt som manden kunde gjort, fortæller man.

I sit ægtekab havde de 7 børn, hvoraf 4 nu er døde. Følgende er fødte i Norge. Helene Marie blev gift med Mathias Mathiasen, og bor paa Blackhammer. Johanne Karine blev gift med Herman Pedersen Dusterud som ovenfor nævnt. Begge døde for flere aar siden. Johannes blev gift med Olava, født Sannes, fra Eiker, nær Drammen. Begge hendes forældre døde af kolera snart efter sin ankomst her til Amerika, medens Olava var kun et barn. Johannes kjøbte farsfarmen og bodde der til sin død. Mrs. Glæserud bor nu i Spring Grove. Peder Anton blev gift med Sigri, født Quale, og var farmer paa Blackhammer. Han ogsaa er død for nogle aar siden. Sun bor i Spring Grove. Sjørgine blev gift med John Myhre og flyttede til Kindred, N. D. De er begge døde. Gustaf, født

her i landet, blev gift med Sigri, født B. D. Quale, og flyttede ud til N. D., hvor han drev farming nogle aar, folgte saa farmen i N. Dakota og kom til Wilmington, hvor han kjøbte farmen af Anthony Guyet, som før er nævnt i disse skisser, og drev farming her i flere aar. Han folgte saa det meste af dette land til Lars Sylling, og har i mange aar drevet en stor forretning med farmmaskiner her i Spring Grove. Claus, den yngste af denne familie, bor ved Horace, N. D.

Fra Sofnedalen, Ringerike, udvandrede Ole Halbakk, antagelig i slutningen af 1840-aarene, og som saa mange andre i den tid, opholdt han sig først i Wisconsin; kom saa her til Wilmington og tog sig land omtrent to mil østenfor Spring Grove. Han blev gift med Helga, født Blixerud, en søster til Nils og Knut Blixerud, som før er nævnt. Ole Halbakk døde nogle aar efter sin ankomst til Wilmington og efterlod sig to gutter ved navn Kristian og Ole. Kristian Halvorsen som han kalder sig, blev gift med Barbra, født Kinneberg, og bor paa farsfarmen. Han er før nævnt i forbindelse med Kinnebergs. Ole Halvorsen blev gift med Virgit, født Larsen eller Samuelsbraaten, hvis forældre var udvandret fra Hallingdal. Han var farmer her i Wilmington. Ole døde for endel aar siden. Enken, Mrs. O. Halvorsen, bor paa farmen.

Ole Thomassen Skotland var født 1825 i Sofnedalen, Ringerike. I 1853 udvandrede han til Amerika, og efter et kort ophold dels i Wisconsin og dels i Iowa kom han her til Spring Grove og kjøbte sig land i Wilmington township. I 1856 blev han gift med Helge, enken efter Ole Halbakk, der fødte ham et barn, nu Mrs. Ole Wilhelmsen. Kommer til denne familie senere.

Ole Skotlands far Thomas kom ogsaa over her nogle aar efter sønnens ankomst. Denne Thomas Skotland skulde være godt øvet i dragemaal, husker jeg min far fortalte.

Han var en af disse tætbyggede, velvoksne mænd, som selv om han ikke besad stor styrke dog kunde lægge i bakken langt større og stærkere mænd end han selv var. Jeg husker min far fortalte, at han havde arbejdet sammen med Thomas Skotland. De holdt nemlig en vinter paa med træfning sammen, og brugte den tids træfmaskin som kaldtes Slire. Baandene blev lagt i en ring paa laavegulvet, og med hver sin slire i taktfaste slag bankede de kornet ud af straaet. Naar de nu havde træstet en stund om dagene, saa blev de enige om at Thomas skulde lære far dragemaal eller brydefunsten, og da trampede de rundt laavegulvet og træfede med fødderne lige saa godt som med Sliren. Dog var denne slags træfning mere anstrængende end med sliren og de holdt det ikke ud længe ad gangen. Men Thomas Skotland havde vist ingen daarlig elev i far; for han var saa godt øvet i den slags brydning at han lagde store sterke karer i bakken blot ved de kneb han havde lært.

Dragemaal var en meget yndet sport blandt unggutterne i den tid. Ja, allerede fra smaagutdagene begyndte de at øve sig i brydning. Det berodde ikke saa meget paa styrke, men var mere som en kunst og smidighed, at kunne lægge en mand paa ryggen. Denne slags sport er vel neppe uddød endnu i de mest affidesliggende fjelddale i Norge.

Jeg husker fra vinteren 1881 som jeg var i Clark County, Wisconsin, paa tømmerdrift, at der kom til leiren en stor, sterk irlænder der ligesom Goliath i hine dage paa Davids tid brautede meget af sin store styrke. Han forpligtede sig paa, at der fandtes ingen blandt de 60 arbejdere i leiren som kunde lægge ham paa ryggen. Blandt os norske var det en liden tætbygget valdris, som vi trodde nok kunde fælde denne storfryder; men af beffedenhed vilde han ikke holde sig frem, og særlig fordi bestyreren strengelig havde forbudt alt, som kunde gi anledning til slagsmaal og uenighed blandt den brogede arbejdsstyrke,

som bestod af irlændere, tyffere, franskmand og norfere. Irlænderen brautede stadig, saa en søndag tillod bestyreren at denne irlænder skulde faa anledning til at vise om han var den uovervindelige kjæmpe som han skrød af; men paa den betingelse, at de skulde gaa et stykke fra huset (shantyet) og ingen anden blande sig ind i denne brydefæmp. Det blev saa indgaaet et væddemaal — om et pund røgtobak — som den tabende naturligvis skulde betale for. Irlænderens venner stod der paa afstand og frydede sig, som Dalila da filistrene bandt Samson, at nu skulde da den lille norfiker snart komme i bakken som den tabende, saa kjæmpen fra den grønne ø kunde faa være den han udgav sig for. Men irlænderne havde ikke gjort regning paa, at det sad noget af vikingebloodet igjen i valdrisen, fra den tid vikingerne hærjede paa Irlands kyster, saa at før de fik tallet til tre, saa irlænderen paa inetraakken saa lang han var. Han stod op igjen noksaa slukøret, sprang ind i huset og overleverede tobakken, som alt stod i vinduet, da vi kom ind igjen. Vi havde da fri røgtobak saa længe den varede. Irlænderen blev noksaa beskeden og omgængelig efter denne medfart.

§ 1855 eller 56 udvandrede Lars Some og hustru fra Baldris, samt deres fire børn Even, Sørund, John og Lars. Even blev gift med enken efter Østen Guberud og flyttede herfra og ud i Vesten. Sørund blev gift med Lars Brænna som senere antog navnet Dokken. John blev gift og bodde vestenfor Spring Grove og er død for mange aar siden. Lars blev gift med Berthe, født Øst. Han døde for nogle aar siden, men enken lever endnu og bor hos sine børn paa Blackhammer. Denne Lars, som var bedst kjendt her i omegnen, blev for det meste nævnet som Smedlars. Han var en meget flink arbejder og en hel original til at kunne fortælle pudsjige historier og skrøner; men kom ikke saa langt med sit arbejde, at han fik eget

hjem. Han blot leiede hus og flyttede ofte. Hvor det smednavnet kom fra ved jeg ikke; formodentlig var vel faderen smed i Norge saa det kom derfra, for alle brødrene blev benævnet med smed foran, saa det var Smedjohn, Smedeven og Smedlars.

Antagelig i samme aarene som denne Smedfamilie kom her, kom Brænnafamilien ogsaa fra Baldris, der bestod af manden Ole Brænna og hustru Ingeri, samt børnene Lars, Andreas, Halstein, Anton og Elisabet. Ole Brænna købte land ved siden af Gunder Østs farm, som senere blev solgt til Ole Blegeberg fra Sigdal, som fremdeles eier det. Efter nogle aars ophold her flyttede børnene ud i Vesten saanær som Lars. Han blev gift med Sørund, født Some, som ovenfor nævnt, og antog navnet Dokken. Han købte en stor farm som nu eies af Edward Evensen og bodde der i mange aar. Solgte saa denne farm til Edward og flyttede ud til Halstad, Minn., og tog sig land paa homestead, hvorpaa han bodde endel aar. Kom saa til Spring Grove igjen, hvor han købte et hotel og drev hotelforretning en tid. Han solgte saa hotellet og byggede et hus i byen, hvori han bodde til sin død. En af hans døtre blev gift med Johan Johnson, søn til Hans Johnson som i 1860 udvandrede fra Gidsvold.

Johan Johnson og hustru bodde i Caledonia i mange aar, hvor han arbejdede som butiksvend; men fik en slags ihjeldom som gjorde ham aldeles usikkert til noget slags arbejde. Han kom her til Spring Grove, hvor han døde i sine svigerforældres hus. Johan Johnson var en af de tykkeste og fedeste mænd jeg har set, og veiede over 400 pund. En anden datter af Lars og Sørund Dokken blev gift med Dr. Onsgard og bor i Halstad, hvor ogsaa flere af deres børn bosatte sig. En søn har været bankkasserer i Esmond, N. Dak., og er det vel endnu.

Lorsten S. Namodt er født i Sigdal i aaret 1821, af for-

ældrene Halvor Namodt og hustru Astrid. Hans fader var født i Hallingdal og hans moder var fra Numedal. Begge kom til Sigdal, hvor de første gang saa hverandre, og blev da enige om at hyre sig til hinanden for livstid. De grundede sig da et hjem paa den lille gaard eller pladsen Namodt i Sigdal, hvor Torsten er født. I 1874 blev Torsten Namodt gift med Kjersti, født Oset, en søster til afdøde Gunder Oset. I 1860 udvandrede han til Amerika med familie, og kom til Houston, Minn., hvorfra han og familien spaserede de 18 mil til Wilmington, hvor han midlertidig fik bo i en kjælder paa Ole Thomases Skotlands farm. Han blev dog boende i dette nybyggerfort en tid, da han kom til at bruge endel land tilhørende Ole Skotland nogle aar. Kjøbte saa 80 acres land som nu eies af Nicolai Doley hvor han byggede og bodde i flere aar. Solgte saa dette land og købte en større farm omtrent en mil længere nord, hvor han er hos sin søn.

I sit ægteskab har de haft 11 børn, hvoraf flere er døde. De som nu lever er: Halvor, Ingeborg, Olavus, Martin og Teolai. De tre sidste er født her i landet. Halvor blev gift med Kjersti, en datter til Gunder Oset. Hun døde nogle aar efter og efterlod sig en pige ved navn Malla, som blev opforet hos hendes bedsteforældre Torsten og Kjersti Namodt. Hun blev gift med en Knut Knutsen og bor nu i nærheden af Eau Claire, Wis. Halvor blev gift igjen og bor nu i Canada. Martin, gift med Ingeborg, født Tangen, bor paa farsfarmen. Teolai, gift med Soneif, født Rusvigen, bor i N. Dakota. Ingeborg blev gift med Klemet Meiersen Vasvigen og bor paa Blachhammer.

Torsten Namodt er 94 aar og saaledes den ældste i town of Wilmington. Han var 39 aar da han udvandrede til Amerika, og derfor yndede han gjerne at tale om sin fødebygd Sigdal og de mænd og kvinder som da stod paa livets høide i

Sigdal, Eggedal og Krødsherred. Hans hustru døde for nogle aar siden, og Torsten er nu svag, saa han det meste af tiden holder til i jengen. Mandsevnerne er blit svagere og minderne mere dunkle. Stundom kan minderne komme igjen, og da er det fødebygden han ynder bedst at tale om.

O, du yndige ungdomstid! du glemmes ikke. Skjønt det var smaat og tarveligt i mangt et hjem paa den tid, saa staar dog ungdomstiden som den fagreste i vort liv. Fra barneaarene, sammen med mor og far og søskende i den vesle stuen op under aasen, er dog de kjæreste minder vi har, og dukker op igjen og op igjen, selv om vi har glemt meget af det som har hændt senere i livet.

Ole Hansen Dalen saa første gang dagens lys i Gudbrandsdalen den 4de mars 1834. Hans mor Lesbit Dalen var fra Skabo, og hans far var fra Rüste i nordre Fron. I 1856 udvandrede han til Amerika og opholdt sig nogle aar i Wisconsin, hvor han arbejdede i tømmerflogen om vinteren og om sommeren med tømmerflodning ned efter elvene og Mississippifloden. I 1863 kom han til Wilmington, Minn., og købte sig land ved siden af Gudbrand Guberuds farm; men reiste tilbage til tømmerflogen om vinteren for at tjene mere penge til at betale landet med. Vaaren 1864 kom han tilbage, byggede hus og har drevet farming siden. Hans mor kom ogsaa hid og var Oles husholder i mange aar, indtil hun blev lagt paa sygeleiet, der endte med døden. Ole Dalen har ikke været gift.

En halvbroder til Ole S. Dalen ved navn Ole P. Olsen kom ogsaa over her til Amerika i slutningen af 50-aarene. Han lod sig hverve til borgerkrigen i september 1861, og gik ind i det 15de Wisconsin regiment. Han blev straks udnævnt til serjeant, og blev den 18de november 1862 forfremmet til sekondløjtnant, men blev udhygtig til tjeneste og fik affed den

22de juni 1863. Hans studsmaal fra sine overordnede i militærtjenesten er at han var en meget pligtro mand og havde omsorg for kompaniets vel; men paa de haarde marscherne fik han alvorlig skade i fødderne og maatte af den grund resignere. Han tjente i kompani B, 15de Wis. Nu bor han i New Richland, Waseca Co., Minn.

Ole Hansen Dalen har ogsaa været en pligtro mand, stille og beskedent, en god nabo og snild med sine arbejdsfolk. Paa grund af sin enslige stand har han i mange aar maattet leie baade kvindelig og mandlig arbejdskraft, og jaaledes betalt mange tusinde dollars i arbejds løn. Halvor Brevik og hustru Randi fra Flaa, Hallingdal, som kom her i slutningen af 70-aarene tjente i mange aar hos Ole Dalen, og da de var meget sparomme, der lagde dollar til dollar, var de ved tjenestens slut eier af flere tusinder og har nu kjøbt farm og har endda endel penge paa kiste bunden.

For omtrent et aar siden blev Ole S. Dalen heftig syg saa doktorerne hadde lidet haab om at han kunde bli helbredet igjen; men omhyggelig pleie og hans stærke livskraft seirede over sygdommen, saa han i sommer har taget del i arbeidet igjen, trods han er over 81 aar.

En søster til Ole S. Dalens moder ved navn Ane kom ogsaa hertil Wilmington fra Gudbrandsdalen. Hun var gift med en Nicolai Brænum og udvandrede i 60-aarene med en større familie og fik som midlertidig opholdssted bo i en opmuret kjælder paa Ole S. Dalens farm. Manden døde nogle aar efter deres ankomst, og enkens Ane og hendes datter Marit kom da til at bo i denne kjælder i mange aar. De blev da som oftest benævnet for kjælderkvindfolka. Ane Brænum var født 1814 — Norges berømte frihedsaar — og døde saavidt jeg husker i 1910, saa hun opnaaede en alder af 96 aar. En af hendes døtre blev gift med Kristian Jakobsen, som i 70-aarene udvan-

drede fra Gadeland. Han bodde i udkanten af Spring Grove i mange aar, og var i flere aar valgt som kirkebørge (janitor) og da ofte kaldt Prestekristen. Senere kjøbte han farm i Caledonia township, hvor han bodde til sin død for omtrent et aar siden. En gut af Brænumfamilien ved navn Hans blev gift med en datter til Selge Solberg, og broderen Torger blev gift med Bertha, født Megeberg.

Ane Brænum var en type paa en ægte dølekvinde der talte sin fødebyggs dialekt uforfalsket. Hun var oppokset i den tid da troen paa huldren, nisser, fossefallen, gjengangere og troldkvinder var saa stærk indgroet hos almuen, at ingen med de mest overbevisende grunde kunde rokke deres tro. Troldkvinderne var da i grunden de værste, idet de kunde sætte ondt baade paa folk og fæ, naar nogen hadde fornærmet dem. Saaledes hørte jeg i min ungdom fortalt, at den som vilde lære troldkunsten skulde gaa til kirken en torsdagskveld og skjære af en flis paa kirkedøren. Med denne flis skulde hun gaa ud paa en bro, og kaste den ned i elven med de ord: „Nu vil jeg ikke komme nærmere Guds rige end denne flis kommer paa kirkedøren igjen.“ Saa maatte hun møde Gamleerik i kirken en nat for at bli indskrevet i bøgerne hans som troldkjærring. Siden var det møde med Styggen i jøl i kirken hver St. Hansnat for at modta undervisning, og hvortil de red gjennom luften paa sopelimer, grauteturuer, rivekæft, sleiver og møkrokoer eller hvadsommelst de fandt som ikke var skaaret kors paa.

Svis nogen ønskede at se hvem som var troldkjærring i bygden, saa var det bare at gaa ind i en kirke lidt før midnat en St. Hans nat sætte sig i en stol med en vendt græstovr paa hodet, og tre maltekorn mellem tænderne, saa fik han se hver eneste troldkjærring. Naar midnatstimen kom begyndte de at komme gaaende ind efter kirkegulvet med

ham sjæl i forspidsen og de andre efter efterjom de var høit i rang til. Naar de saa kom frem til alteret, danset de omkring ham nogle gange, og den som da var bedst til at gjøre Styggens vilje steg en grad høiere i rang. Ofte kunde da den som sad og saa paa saa se af flegtingerne sine, ja det fortaltes at det var en som fik se sin egen mor blandt disse troldkvinder. Naar da troldkvinden havde lært fortekunsten og var steget op i rang saa fik hun troldkat. Den katten som troldkjærringerne havde saa ud som et graat uldgarnnøste og rullede efter marken saa hurtigt at man neppe kunde følge den med øinene. Sam kunde troldkjærringen sende ud for at gjøre ondt baade paa folk og fæ, og ham kunde hun sende ud gjerne til andre bygder for at komme tilbage med alt man trængte til huset.

Mest bestandig havde troldkjærringerne katten sin ude paa et eller andet sted i bygden, og meget benyttedes den til at melke de bedste melkfuerne paa gaardene rundt om. Det var bare for troldkvinden om aftenen at sætte tilrette bytter og spand, saa stod de fulde af melk om morgenen. Og vilde hun kjerne smør saa var det at ta en skesuld rømme og ha i kjernen saa fik hun snart kjernen saa fuld som det trængtes til at faa den kjernet. Det fortaltes om en troldkjærring som bad tjenestepigen sin kjerne smør. Hun skulde da ta to skesulde rømme og ha i kjernen, ikke en draabe mere maatte hun ta; men pigen syntes dette var svært lidet og tog derfor fire. Om en kort tid efterat hun havde begyndt at kjerne blev hun helt forfærdet, for rømmen flommede over kjernen og ned paa gulvet i stor mængde. Da troldkvinden kom og fik se al denne rømme flyde udover gulvet blev hun saa sint at hun gav pigen en ørefig og sagde: „Seg bad dig kjerne smør for to bygder jeg og du har taget rømme for fire bygder, din ulhydige tøs.“

Undertiden kunde troldkatten ta saa meget rømme med sig, at han ikke fik baaret frem al, men maatte lægge fra sig paa

veien. Man kunde ofte se et slags hvidt skum, lagt i græsset eller paa gamle tømmerstøkke og stubber, der saa ud som smør, og kaldtes da troldkatsmør. Den som da befad et sterkt mod og kunde bruge den rette fremgangsmaaden, saa kunde han tvinge troldkjærringen til at vise sig, ved at følge de rette regler. Han skulde ta af dette troldkatsmørret og fylde en nøkkelpibe deraf og tilstoppe aabningen med en jerntap. Nøkkelen skulde han da lægge i ilden og brænde den indtil den blev hvidglødende. Da kom troldkjærringen; men var da ikke vedkommende hurtig til at kunne blodvække kjærringen, saa kastet hun en sjuddom paa ham som varede for levetiden, saa det var et vovespil at brænde troldkatsmør. Han maatte heller ikke hverken se eller tale medens han drev med denne brændingen.

Men den værste af alle troldkjærringer, som har levet længst i folkemunde skulde være Lisbit Nupom, fortæller man. Hun skulde kunne gjøre omtrent hvad hun vilde, og sagnet gaar om hende, at hun drog til sig kreaturer fra andre bygder, gennem luften, lige til Guldalen i det Trondhjemske, der hun bodde. En valdris skulde ha jagt om hende, at ho Lisbit Nupom var han te sørkje; ho drog kælbadn i lause vere so da sfrangla i bjøllo. Troldkatten hendes skulde ha været næsten landet rundt. Det fortælles, at en kveld var den ene af hendes børn saa amper, ilskreg og vrang, at for at saa ham til at tie, sa hun: „Græd ikke nu, barn, for imorgen skal du saa Rittiløst af hende Dromle paa Bjølsta i Gudbrandsdalen.“ Lisbit brugte det saa, at hun hængte en stor tom gryde paa sjøringen i peisen om kvelden naar hun la sig, og om morgenen stod den fuld af fed Rittiløst. Men dengang hun lovede barnet Rittiløst af koen Dromle paa Bjølsta blev hun skuffet; for om morgenen hang gryden fuld af komøl. Tvi være, sa Lisbit. Dem har nok faaet en klokere budeie paa Bjølsta nu end de har hat før. Hun hadde taget i melkekrakken først, førend hun tog i kopatten

og derfor havde ikke troldfatten nogen magt til at melde hende Dromle.

Ved at bruge nøiagtig de forsigtighedsregler som var opfundet mod trolddom, kunde man værges sig baade mod troldfatten, dragdokka og andet hekseri. Kroksen var det fornemste middel mod alt troldskab som kunde komme over folk og fæ. Derfor blev der sat et stor tjærefors over korsryggen paa creaturene førend man slap dem ud af fjøset om vaaren. Ligesaa var det sat fors paa kopper og kar, og helst de ting som egnet sig bedst for troldfjærringerne at ride til kirken paa St. Hansnatten. Sopolimen foretrak troldkvinderne at ride paa gjen-nem lusten til kirken da, og derfor blev det sat tre fors paa limen, for at ikke disse hekser skulde ha magt til at bruge den. Det fortælles, at disse troldkvinder rejste op gennem skorstens-piben naar tiden kom, at de skulde møde Gamle-Erik i kirken, hvilket vel kan forklares saa, at de gjerne vilde være sorte saavel udbendig som indvendig, naar de skulde møde styggen sjæl for at lære sortekunster.

Saa dette med forset som man trodde kunde fri fra alt ondt, har kanske havt en dybere betydning end overfladisk betragtet.

Historien beretter at denne Nisbit Nupom blev levende brændt for sin trolddom og hekseri, i aaret 1670, samt at hendes mand Ole Nupom blev halshugget.

Naar vi læser om forhøret over dette ulykkelige egtepar, som historiestriveren D. N. Overland har nedtegnet efter retsprotokollen, saa ser man hvor dybt folket var nede i vildfarelser og overtro, og det endog de som kaldtes velvise, vellærte, og velagtede mænd, saasom baade presten og dommeren. Hendes forbrydelse bestod da hovedsagelig i, at hun havde læst nogle udenad lærte bønner over jalt som hun gav dem som søgte raad hos hende for en eller anden sygdom, og var hvad man kalder en signefjærring. Nogensomhelst overnaturlige trold-

funster som dette om troldfatten der bragte hende melk og rømme er da ikke nævnt af noget vidne paa forhøret; men flere vidner afslagde ed paa at de trodde hun hadde troldet sygdom paa folk, hvilket hun bestemt negtede. Saa et vidne sa hun hadde troldet ihjæl en vædder, hvilket ogsaa bidrog til hendes domfældelse. Hese vidneprovet tyder kun paa mistanke, og paa denne mistanke og for de formularer hun hadde læst over jalt blev hun dømt af disse kongens velvise til først, at pines med den tids torturretsfaber, og siden kastes paa baalet.

Manden som hendes medskyldige fik da en mildere dom, idet han bare blev halshugget.

Saa naar man læser denne retsag, saa kan man frites til at knytte hænderne, naar man har dem i bukselommen, mod disse velvise tjenere til han allernaadigste konge i Kjøbenhavn.

(Fortfættes.)

Mine besteforældre.

H. S. Strøm.

Da vi vel alle holder vore fædres minde i agt og ære, burde enhver skrive op en kort beretning om forældre, besteforældre, ja endog forfædrene længer tilbage i sin slekt, og gi døbenavn, farsnavn, og fremfor alt, gaards- eller stednavn. Saadanne optegnelser bør bli opbevaret. Det kunde hænde i fremtiden, at en eller anden av vore efterkommere gjerne vilde saa vite noget om hvor deres slekter og forfædre er kommet fra.

Numedalslaget har strævet med at saa samlet saadanne optegnelser. Lister med trykte spørsmaal til at besvares, er blit sendt til alle numedøler vi ved adressen til. Endel har ogsaa sendt dem tilbage, men mange er mangelfuldt udfyldte, idet det er givet bare døbenavn og ikke gaardsnavn. Det er saa med folket fra bygderne i Norge, at naar der ikke er til-

fjøiet gaardsnavn til en persons navn, er det ligejom noget saa løst og løsrevet. Det er ligejom en løsrevet gren eller plante foruden rod eller afstanning, om hvilken man ikke ved hvor den er kommen fra eller hører hjemme. Det er som de var kommet udav „Gaugen“, som man ja i Norge. Olson, Knudson og Johnson er ikke nok. Det blir bare forvirring. Gaardsnavn maa fremfor alt bli givet.

§ henhold til det anførte tillader jeg mig at gi en kort beretning om mine besteforældre og nogle andre gamle i min slekt. Jeg skal bemerke, at jeg ikke hadde den glæde at kjende andre av mine besteforældre end min mormor. De andre var døde førend jeg blev gammel nok til at huske noget til dem. De udførte vist ingen store bedrifter eller i nogen henseende udmerket sig fra almindelige folk. De var jævne, almindelige arbeidsfolk, som maatte rydde og bygge sine egne hjem, i den lille bygd Tunhovd øverst i Numedal.

Min fars slekt.

Bestefar Herbjørn Herbjørnsen, var i sin ungdom kommet til Numedal fra Linn i Telemarken, som jeg tror er den eneste bygd hvor personnavnet Herbjørn forekommer, og med ham kom Herbjørnnavnet til Numedal. Det er rimeligt at hans forældre med familie var kommet til Numedal, ti bestefar hadde fire søstre, hvoriblandt en ved navn Lora blev gift med Martin Rvænrud i Vikagrønden i Nore, Numedal. Ingeborg var gift med Herbrand Laaruffe i Ruffedalen. Eli var gift med Erik Livgaarden i Garnaasgrønden, Næs i Hallingdal. Den fjerde, Kari, skulde været gift udpaa bygdene etsteds. Om bestefar hadde nogen brødre ved jeg ikke. Han blev gift med Kari Olsdatter, nordre Moen i Ruffedalen. Gaarden Moen har været i slegtens eie op til denne tid.

Da nu bestefar var gift galt det om at faa sig et hjem og

boisted. Den tid var det endnu ikke paa mode at reise til Amerika. Man maatte helst reise ud i skog og mark for at rydde og bygge. Saaledes ogsaa bestefar.

Nv en gammel skjøde, skrevet i aaret 1784 og underskrevet av Ole Knudsen Sønstegaard og Ole Reiersen Megaarden, sees det, at en mand ved navn Herbjørn Herbjørnsen er givet tilladelse til at rydde og bygge paa et stykke udyrket jord, beliggende mellem Lillegaard og Hytta i Tunhovd, samt at han har ret til havnegang for sine kreaturer, og at ta skog til bygge og brænde, eller til husbehov. Det blev tillagt endel myrer og utflaatter. Senere fik han ret til at rydde en sæterbold ved Storestøl. Stedet eller pladsen blev kaldt Herbjørnsrud, som endnu bruges i skjøder og dokumenter, men i daglig tale kaldes det Øvre Sagen.

Efter mange aars haardt arbejde fik disse mine besteforældre bygget og ryddet op Herbjørnsrud eller Øvre Sagen, til en ganske god liden eiendom. Men omsider solgte han til naboen Knut Hytta. Han holdt dog tilbage endel utaaninger.

Derefter begyndte han igjen at rydde en ny plads nede ved stranden, netop der hvor Laagen falder i Tunhovdskjorden. Stedet blev kaldt Strauman eller Strømmene. Men der var det sandig og daarlig jord, saa det blev mest utaaanningerne at stole paa til at føde nogle kreatur. Stedet var dog lunt og vakkert beliggende, tillige var det god anledning til jagt og fiske. Der blev mine besteforældre boende til deres død.

Bestefar Herbjørn skal ha været sterk og kraftig arbeidskar og en god smed, men bragte de ham ikke godt jern, fik de ham ikke til at gjøre noget. Daarligt jern vilde han ikke befatte sig med. Jeg kan huske, at jeg ved Strømmen saa igjen levninger av hans smedje. Den var bygget ind til en stor sten,

hvilken udgjorde den ene væg, og til denne sten var avlen bygget.

Jeg tror neppe at bestefar Herbjørn oplevede nogen ret høi alder. Hvor gammel han blev og hvad aarstal han døde har jeg ikke været istand til at faa nogen oplysning om. Da det ikke findes i kirkeprotokollen, at han er begravet i Dagalien, maa han være begravet paa Næs i Hallingdal. Hans hustru, bestemor Kari, var født i 1768 og døde i 1841, 73 aar gammel, og er begravet i Dagalien.

De havde bare to børn som voksede op, nemlig Herbjørn, min far, og en søn som hed Ole. Ole blev gift med Guri Knudsdatter Dokken fra Næs i Hallingdal, men blev bosat i Nore, Numedal. De er begge døde for mange aar siden, men de har en talrig slekt efter sig. Deres søn Herbjørn havde ikke mindre end 12 børn. Efter min bestefars død blev min far eier av den lille plads Strømmen.

Jeg skulde nok ønske at faa høre om Herbjørnnavnet fra Tinn. Jeg har mulig fjerne slegtninger der.

Min mors slekt.

Den ældste jeg ved om i mors slekt er Lars Thorbjørnsen Lillegaard i Tunhovd. Hans hustrus navn var Kjersti. Hun var datter til Ole og Margit Svammen i Dagalien. Hendes søskende var Gaute Ratten, som ryddet og bygget pladsen Ratten i Nore, Gunbjørn, Peder og Selveik Svammen, Barbro Borgen og Guro Lillegaard. Lars og Kjersti Lillegaard havde en søn ved navn Thorbjørn. Av et gammelt dokument, eller skjøde, tinglæst i aar 1810 sees det, at denne søn, nemlig Thorbjørn Larsen og hans kone Anne har tilladelse til at rydde og bygge i Lillegaardskogen paa det sted, som kaldes Lislegaardlien (senere forandret til nedre Lian). De havde vist bodd der

i mange aar førend nævnte skjøde blev tinglæst. Hvor Thorbjørns hustru, Anne, var fra vides ikke.

Lipoldemor Kjersti Lillegaard kom ogsaa til nedre Lian, og var der hos sin søn Thorbjørn paa sine sidste dage. Hun skal ha opnaadd en meget høi alder. Jeg husker min mor fortælle at hun havde langt skjæg, og at hun var meget snil mod dem da de var smaa. Thorbjørn og Anne blev boende paa Lian til deres død. De havde vist ikke flere børn end to sønner, Ole og Lars. Ole døde i en yngre alder. Lars voksede op og blev gift med Toni Halvorsdatter Grevsgaardokken. Disse blev mine besteforældre paa mødreensiden.

Bestemor Toni var oppokset i Grevsgaardokken i Tunhovd. Hendes far Halvor var fra Hallingdal, og hendes mor, Toni, var fra Randberg i Dagalien. Det siges at de ryddet og bygget Grevsgaardokken.

Bestemor Toni havde 5 søskende, nemlig, Halvar, som blev boende i Grevsgaardokken; Lars flyttet til Hallingdal; John blev boende i øvre Brevig i Tunhovd; Knudt blev bosat ved Vestfossen paa Eker; og Ingeborg, gift med Knudt Masen i Tunhovd. De havde alle familier, og det er blit en talrig slekt, hvorav en stor mængde nu er i Amerika.

Da nu mine besteforældre Lars og Toni Lian var blevet gifte, havde de, som saamange andre, ikke noget sted at bosette sig paa. De begyndte da at rydde og bygge pladsen øvre Lian, som ligger nær indtil nedre Lian, men de havde intet uden arbejdsvillige hænder at begynde med. Skogen var stor og stod tykt. Jorden var daarlig og fuld av sten, saa det gik nok ikke fort at faa ryddet op noget av betydning. Jær var det et tungt og sent arbejde at bryde ager, paa grund av al den sten, som var i jorden. De sled haardt i det, men de var kraftige og haardsføre, disse rydningsfolk. De fik da op de nødvendige hus, og fik lidt efter lidt opryddet saa meget, at de

kunde avle nogle tønder byg og vinterfodre en tre fuer og nogle smaa kreatur. De fik rettighed til havnegang og skog, og fik ryddet en sæter, Nysæteren kaldt.

Paa denne plads, som de havde ryddet, blev de boende til sin død. Den første og gamle nybyggerstue, de havde bygget, staar der endnu, men er ikke i brug. Siden den tid er det ikke ryddet eller bygget nogen ny bosteder i Lunhøvd. Den overflødige befolkning er fra tid til anden draget ud af bygden, og derav er den største del, omtrent 200 mennesker, kommet til Amerika.

Disse mine besteforældre, Lars og Toni Lian, havde fire børn, nemlig, Lars, Halvar, Tharkel og Kjersti. Lars og Halvar døde da de var henimod voksne. Tharkel levede til han blev en ældre mand. Deres eneste datter Kjersti blev i 1845 gift med min far Herbjørn Herbjørnsen Strømmen, og jeg blev deres førstefødte og eneste søn, født den 27de januar 1846, og fik i daaben det sterke navn Herbjørn efter fars far. Straks efter købte mine forældre pladsen øvre Lian, og forjærgede min mors forældre til deres død.

Bestefar Lars Thorbjørnsen Lian var født i 1789 og døde den 27de december 1847, i en alder af 58 aar. Bestemor Toni døde i 1855 henimod 85 aar gammel. De er begge begravet paa Dagaliens kirkegaard.

Det siges om bestefar Lars Lian, at han var en forstandig, oplyst, agtet og æret mand. Da han levede paa Hans Nilsen Gauges tid, var han en af Gauges venner og ivrige tilhængere. Han var en dygtig lægprædikant og virket meget som saadan. Jeg huffer fra min barndom at der laa igjen en hel del af Gauges skrifter efter ham. Da jeg i 1907 besøgte barndoms-hjemmet fandt jeg igjen „Gauges Postil“, som jeg tog med mig til et minde om min bestefar. Han maa vist ogsaa ha haft nogen skolegang i sin ungdom, ti han kunde baade skrive

og læse skrift, som var meget sjældent blandt almuen oppe i bygderne paa de tider. Dette er i forghed hvad jeg ved at berette om mine besteforældre. Betsignet være deres minde.

Protest mot misrepresentationer av det norsk-amerikanske folk.

Sr. redaktør!

Det, at en del skribenter hjemme i Norge fremstillede Amerika og nordmændene her paa en gal maate, førend man hadde kjendskap til forholdene, kan paa en maate undskyldes; men det, at man fortætter med slike skrivelser nu, efter at man vet bedre, kan ikke andet end skade og vække forargelse. Saa mange reisende fra Norge har vi haft i den senere tid og saa meget har der været skrevet, talt og hørt om de faktiske forhold her, at der ingen undskyldning er for misrepresentation, hvad hensigten end monne være. Selv om hensigten kan være noksaa god i sig selv, kan man skade den ved slette og usandsfærdige midler.

Der er vist ingen av os, som ønsker at Norge skal miste flere av sine arbeidskræfter end det har raad til. Alle, som kan finde saapas lønnende arbeide derhjemme, at de kan klare sig, bør bli der. Og den norske stat, saavel som selskabet til emigrationens indskrænkning og andre organisationer bør bestilte sig paa at ordne det slik, at der kan bli arbeide for saa mange som mulig. Lad dem indskrænke emigrationen paa den maate; men ikke ved at kaste stenk paa folket og forholdene i et andet land.

Hvem Søren A. Wentzen, som sist skriver i ovennævnte selskaps tidskrift, og som sier, at han i tre aar har opholdt sig i Amerika og har gjennomfaret landet „paa kryds og tvers“, er, eller var, vet jeg ikke. Men det vet jeg, og det vet enhver, som har reist noget i dette land og som kjender til de virkelige for-

hold her, at han taler usandhet, naar han sier, at norst-amerikanernes „stilling er gjennemgaaende slet“ og at „de staar paa et lavt samfundstrin“. En værre løgn kunde han neppe ha fundet ord for.

Faktum er jo det, at vort folks økonomiske stilling her er gjennemgaaende god, dels fordi man har arbeidet haardere end man i regelen gjør derhjemme, og dels fordi dette nye land har budt paa større muligheter end Norge har kunnet. Og det „samfundstrin“ norst-amerikanerne staar paa er godt. Det er et velkjendt faktum, at de ved sit haarde arbeide, sin paalidelighet og intelligens har hævdet sin stilling i samfundet paa en høist kreditabel maate. De har saameget at sige her, som man med rimelighet kan vente, og de blir set op til av sine medmennesker, like op til de styrende i landet.

Naar denne Bentsen, hvem han nu end er, sier videre, at „alle“, han traf paa sin treaarige færd (?) var skuffet og deres eneste lyspunkt var at samle sammen saa meget, at de kunde komme hjem“ er ogsaa dette usandfærdig. Størsteparten av vore landsmænd, som har ryddet og bygget sig et hjem i Amerika er her for at være og de har vundet sig et navn som gode og loyale borgere av Amerika. De som er kommet saa langt, er ogsaa som regel tilfreds. Det, at de av og til, naar de mindes sit barndomshjem og sin slegt, sender en længtende tanke dit, er kun naturligt. Det er et godt tegn hos et menneske, at det tænker paa barndomshjemmet og paa far og mor, men det betyr slet ikke altid, at man er utilfreds under sine nye omgivelser eller i sit nye hjem. Man venter ikke at finde alt, man ønsker sig i det gamle hjem heller.

Den miskjendelse som de utvandrede sønner og døtre er blitt gjenstand for især gjennom pressen i Norge, gjør brobygningssarbeidet dobbelt tungt. Naar en gaar omkring blandt sine landsmænd her for at samle penge til et eller andet veldædig

øiemed i Norge eller for at gjøre godt mot besøkende landsmænd, faar man ofte det svar, at „hvad skal vi gjøre det for; vi faar jo bare spark til tak“, osv. osv. Men lad os ikke bli trøtte. Lad os berolige os med, at det ikke er det norske folk, som saaledes miskjender sine utvandrede barn, men at det kun er enkelte individer og blade som har skylden. Det er kun disse, som vildleder folk, vi har ret til at bebreide. Lad norst-amerikanernes velvilje likeoverfor mor Norge være uroffelig og lad brobygningssarbeidet mellem de hjemmeværende og utvandrede landsmænd bli fortsat, indtil det er kronet med held.

Martin Ulvestad.

Tacoma, Washington, den 6te december 1915.

* * *
Efterskrift:

Ovenstaaende artikkel blev som man ser foranlediget ved uttalelser i norske blade. Men jeg mente slet ikke at tillægge norske skravlere hele skylden for at vort folk hertillands har blitt miskjendt derhjemme. En stor del av skylden maa tillægges reiselystne skravlere herfra — personer, som ikke tilhører den jevne, haardtflidende og forstandige type av norst-amerikanere, men som reiser til Norge enten for at rakke ned paa forholdene her eller for at vise, hvilke store og kloge karer de selv er, eller hvor store penge de har tjent, og hvorved de likeoverfor virkelig intelligente mennesker latterliggjør sig selv og det folk, som de paa den maate misrepresenterer. Den slags kultur som slike mænd bringer tilforbys har man selvsjælgelig ikke stor respekt for i et land som Norge.

D. J.

Gusmands visen.

En tid siden (Sept. 1914) gav vi tilbudte Gusmandsvisen som var digtet af Anders Bjørgobakkene. Ikke længe derefter fik vi fra Olaus Rustad en avskrift av en anden velkjendt hus-

mandsvise som han husket vel fra sine barndomsdage i Norge. Den blev ofte sunget i valdriksbygderne, og burde bli læst med adskillig interesse baade av dem som har kjendt den og av dem for hvilke den er ny.

En husman uti Norge han har det ei saa godt,
For pladsen maa han trælle om det gaar end saa smaat.
Ja otte skilling dagen om vaaren da han faar,
Og seks naar det er vinter, det kan du tro forslaar.

Men naar det bliver slaatten da faar han op til tolv.
Da faar han fuld erstatning for den lave vinterjold,
Da kan du tro en husmand sin plads betaler fort,
Da kan han kaste sorgen og al bekymring bort.

Og bliver husman nødig, til verten han da gaar;
Da faar han dyrt betale de smuler som han faar:
Thi hver en pris paa gammelt, det er jo godt og vel,
Men husmands løn den samme, ja pokker ta slikt stel.

Narvaagen maa han være og taale rim og frost,
Og aldrig skal han klage, om det er simpel kost;
Li fugel faar han sjelden, som kjød og fæsk og smør,
Men sild og graut og velling en bedre virkning gjør.

Det hænder undertiden en husmand kaffe faar,
Men den er kogt paa grudden, som atpaa fjelen staar.
Jeg tror man neppe skjønner at kaffen min er veik,
Thi den er kogt paa fjelen, og jamen er den heit.

To dage i hver uge skal høre husman til,
Men blir han hjemme længer, da bliver bonden vill:
„Det bliver vel det bedste, jeg lensman tar med mei
Og gaar til husmands sluffen og danser huskomhei.“

Naar denne er udkastet og hytten den er tom,
Da er det vel en anden som sættes i hans rum.
Han faar de samme regler, som den som var der før,
Og hvis han derpaa kjægler, saa faar han samme fjør.

Til slutning vil jeg sige, det er jo ikke godt
For den som gaar og træller, det er jo meget smaat.
En husmands løn er liden, det maa du skjønne paa;
En husmands kost er simpel, det kan du godt forstaa.

Dertil saa vil jeg lægge en linje eller to:
Vor husmands kost i Norge er ingen mand for go;
For bonden skal han trælle saa længe han formaar,
Og saa paa omgangslægden. Det blir hans sidste faar.

De rige uti gjestebud tidt reiser til hina'n.
Da burde de betænke den simple arbejdsmand.
De burde gjøre bytte med hannem blot et aar,
Saa tror jeg at mod slutningen de bedre det forstaa.

Ja, visen har jeg digtet, men navnet er ei fatt.
Og hele husmands stillingen har jeg paa hjertet lagt.
Men dertil vil jeg sige, at visen taler sandt;
De mægtige og rige gjør arbejdsmand til fant.

Wannfeterbaffin.

All yteft i raabbaa paa høgden han budd,
Søgt op, paa'n plass pundi Wanna; —
Han grunda paa mangt og paa „almagta“ trudd,
Og had sfogin og file te granna. —

Ja Mannfeterbaffin va far som va flof;
 Han greid ker den sporna daamm ga'om;
 Na træbbel me han va ifj lønt for'n tof.
 For Baffin had lissji ti blaom.

Han vest aa fortæl, de fands røva me homn,
 Dg fesk, som flaug utpaa havi;
 Dg borta Blaamyra paa buskom vaks konn,
 Saasandt som han les de ti blai. —

Han ataaf va funnøg i geografi,
 Dg engin paa karti kund praff inn;
 „Men den som ifj veit kerre grader bety,
 Veit rettele ifjno,“ ja Baffin. —

Han tøft, at Vorherre va styggele streng: —
 „Kvar frokin, han skapa, se kvias
 og svelt og li vondt mea live de heng,
 og sea i straffin sfa kvias.“

Slif tyna,“ ja Baffin, „e hardar ell reip;“
 Dg heller end straffas jaa frau's'n;
 Men ellers, slif lerdøm va styggele sleip
 For hannom aa fo indi hausen. —

Han trudd de han saaig, de han saaig han begreip
 Dg thdd kelles tengin va danna;
 Men live, om de vardt te „gleddi ell jeip,“
 Kom beinaft fraa „Oppigards-manda“.

Saa heit has Vorherre, „som haur naar ein naus
 og styra me alt nerjom armdøm;“

Ein kunna for sjøl, „at'n hurka og frau's
 og svulten den skvela fraa tarmom.“

Dg to gong om aar gjeff no Baffin for jemnt
 Te alters, „fekk naade og drammin;“
 Men vardt det ber eingong, saa ja'n bestemt:
 „De e rettele synd ataat skammin.“

Om farang og jutt som 'in dokter han preff,
 Dg raai taa manglags han ørja;
 Men fjærringa has had no „flhgandes gjeff“,
 Dg medle mod den va „eldmørja“.

Ja Baffin va beintfram i aatfard som ord,
 Slet ifj han paa meiningin hefta;
 Han ja de han tænkt og paa sandheita svor
 D'jaa velta paa busken i fjæfta. —

*

Da siff eg han saaig, han va krusle te far;
 Han stava seg fram og va ørvin;
 Dg no e han dau, han vardt gammel og klar
 Dg stunda ett kvilaan pund tørvin. —

Saalæng som at kvinnan i fossom mel mjøl
 Dg sonne 'pi fili ifj traattaa,
 Han minnes taadi, han va tru mot seg sjøl
 Dg vest lite meir end aa aattaa. —

John P. Sværsk.

Naabva, udfant. — Manna, et fjeld i Merafer. — træb-
 vel, disputere. — Tok, taabe. — Blaamyra, Atlanterhavet. —
 inn, han. — Zeip, graad. — Farang, epidemi. — Hurke,
 skjælte af kulde. — ørje, tilraade. — Eldmørje, glohed aske. —
 krusle, avfældig. — traattaa, formindskes. —

Torgrim Olson.

Torgrim Olson, som døde i sit hjem i Madison, Wis., søndag 28de november, var fødd i Hedalen, Valdres, 9de januar 1838 af forældrene Ole Torgrimsen fra Fekjer, Hedalen, og hustru Ingrid Haraldsdatter. I 1861 utvandret Torgrim til Amerika og kom til Madison, hvor han siden har bodd, og hvor han i 1865 blev gift med Karen Henriksdatter. De har havt to børn, men begge er døde. Hustruen er ogsaa død nogle aar siden. Han begyndte straks efter sin ankomst skrædderforretning i Madison, og grundla i 1877 huset Olsson & Verhusen og var dets ledende kraft indtil nogle aar siden, da han trak sig tilbage fra aktiv ledelse. Han var en sjelden arbejdsdygtig og kraftig mand og nød meget god helbred indtil ganske kort før døden. Han var en af Madisons mest agtede borgere og taltes blandt byens allerførste forretningsmænd.

Efterlysning.

Undertegnede vil være den eller dem meget forbunden som kan give underretning angaaende følgende:

Galvor eller Galdor Meisjedalen fra Nordre Murdal, Valdres. Utvandret i 1872? til Amerika. Blev gift samme aar med Anne Nsgjerdsdatter. Brylluppet stod vist paa Øvre Ruen i Østaaften, lige nedenfor der hvor Konsul Mohr's Soria Moria Slot senere blev bygget.

J. C. M. Sanjon,

5227 Ingleside Ave., Chicago, Ill.

Uddrag af brev.

Jeg sender igjen betaling for Samband. Har mange blade og der gaar ikke saa lidet dertil for aaret; men jeg tror at

Samband har en gerning at udføre, som trænger al den støtte den faar. Disse beretninger fra nybyggertiden og fortællinger og skildringer af tildragelser og personer ifra den tid, er noget som bør bevares for eftertiden, og derfor tror jeg Sambands bestræbelser i saa henseende er fortjenstfulde og bør støttes.

Derfor sendes disse to dollars for Samband endfjænt jeg har mange andre blade og kunde vel ha brug for pengene til andre ting.

John L. Rotto.

Da det nu lakker henimod jul, saa vil jeg tilnæste dere Mr. Beblen formand og udgivere af Samband glædelig jul og godt nyttaar, og god fremgang i alt vort foretagende med Samband. Om De set plads i Samband saa vilde jeg gjerne ønske alle Sambands læsere det samme og jeg vil sige dere alle tusind tak for dette aar som udløber.

Med megen agtelse, Olaf Bang, Sanborn, Minn.

Fra en ny abonnent. Jeg skulde ønske at faa de to numre for Mars og April 1915 saa jeg kan faa begyndelsen paa Spring Grove historien. Den interesserer mig meget, da jeg er født og opvokset der. (I et senere brev i hvilket han sender ind for en ny abonnent, siger han): Gaaber at De faar mange abonnenter saa I kan fortsætte med samlingen af pionerernes historie. Det er interessant læsning og vil bli en guldgrube for eftertiden.

M. S. Dustrud, Moorhead, Minn.

Fra Valdrisgavekomiteen.

Tilbringingstiden forlænget.

I den række beslutninger om en minnegabe til Valdris, som blev fattet af det almindelige Valdrismøde i september 1914, heter det blandt andet: „Tilbringingstiden afsluttes den 31te december 1915.“ Komiteen har søkt efter bedste evne at

gjennemføre sit paalæg i henhold til de nævnte beslutninger, og er blit trofast bistaaet av mange lokalindsamlere. Men det har vist sig vanskelig at kunne faa gennemført arbeidet inden den nævnte tid, hvilket skyldes forholdene mer end den korte tid, som dog under enhver omstændighet vilde findes knap nok for at igjennemsette et saavidt betydeligt foretagende som denne indsamling. Indsamlerne har fundet at der omtrent overalt klages over pengeknapphet, saa at mange finder at de ikke kan yte saameget som de mener saken fortjener eller efter sit hjerteslag, og endel finder sig ikke for nærværende saa stille at de kan ta del med slikt et bidrag som de selv kan finde sig fornøiet med at sette sig paa for. Der har kommet til komiteen, især fra indsamlerne, en mængde anmodninger om at faa tiden forlænget, saa at der i det mindste utover vinteren kan bli gjort mer end hittil er opnaadd.

Pastor E. D. Rjøs skriver fra Millet, Alberta, blandt andet, til kassereren: „Svad jeg egentlig vilde tale til dig om nu, var lidt angaaende Valdrisgaven, nemlig at jeg tror, man ubetinget bør forlange tiden til 1ste juli 1916; thi jeg tror at man kunde gjøre ikke saa lidet for gaven paa flere steder i Kanada i kommende vinter halvaar. Kjære, tal straks med de øvrige bestyrelsesmedlemmer om dette. . . .“

Mr. D. G. Opheim fra Cyrus, Minn., som virker som komiteens representant og er indsamler for **Pope County** og omegn, er eftertrykkelig av samme mening som pastor Rjøs, at tiden bør forlænges. Mr. Opheim har allerede besøkt et stort tal av valdriser i hans strøk, og hans raad hviler paa erfaring og utjagn fra dem, han har besøkt. Mr. Opheim vil fortsætte med indsamlingen utover vinteren indtil han har faat tale med hver opdaget valdris i Pope County.

Komiteemedlem **C. S. Heen** i Goodhue County er en av de virksomste av alle som har tat del i arbeidet, og fra ham

kommer samme opplysninger som fra de ovennævnte mænd. Komiteens medlem for Etnealen **Johannes Anderson** fra Cottonwood, Minn., slutter sig til de andre, og haaper at der vil bli lidt mere liv utpaa vinteren. **Goplerud** og **Roble** har samme erfaring og samme mening som de øvrige.

Samme raad og anmodning faar vi fra indsamlere allesteds, og det fremgaar at de har fundet det forbigangne aar en særdeles vanskelig tid for slikt en pengeindsamling. **Marsagen** er det ikke nødigt at søke efter; det er tilstanden og forholdene vi er interessert i. Snart sagt enhver har erfaret at tiderne har været meget knappe siden krigen brøt ut.

Komiteen finder derfor at de maa søie sig efter det ovenfor paapekte krav, og har besluttet, at forlænge indsamlingstiden for Valdrisgaven indtil næste sommer, eller til næste almindelige valdrisstevne træder sammen og kan fatte slikt bestemmelse, som findes paakrævet.

Komiteen vil da med det samme henstille til sine sambygdinger allebegne, at de tar sig av arbeidet med fornøhet og forøget interesse og kraft, at de som kan avse tid til at virke som indsamlere, gjør bruk av vintermaanederne og ser til at ingen blir forbigaaet eller ufornvarende tilfidesat. Enhver maa være med, og den sambygding som ikke faar besøk av nogen indsamler maa sende sit bidrag til kassereren eller andre komiteemedlemmer eller indsamlere.

Komiteen vil gjerne bli sat i forbindelse med venner av saken, som er villige til at gi lidt av sin tid til virksomhet for den, og indbyr alle saadanne til at sende sine navne til komiteen, saa at kvitteringsbøker og andet utstyr som de maatte ønske kan bli dem tilsendt. Komiteen kan ikke selv række alle sambygdingerne, ti den vet ikke alles adresser, derfor maa man melde sig og melde om andre som man kjender til. Husk det,

at valdriisgaven er alle valdriisfers sak og alle bør fremme den, virke for den og lægge i den.

Altjaa indsamlingen er forlænget utover vinteren og baaren.

Komiteen:

A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Kasserer.
J. D. Hovey, 3323 Emerson Ave. N., Minneapolis, Sekretær.
L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.
Johannes Anderson, Cottonwood, Minn.
Hon. L. D. Noble, Manfred, N. Dak.
Chris. J. Heen, Dennison, Minn.
A. A. Weblen, 305 Walnut St. S.E., Minneapolis, Formand.

Kvittering for bidrag til Valdriisgaven.

Før modtaget og kvitteret for	\$1,824.36
Bed L. C. Goplerud, Portland, N. D.: Fra ham selv (andet personlige bidrag til fondet i S. Audal) \$50.00, Knut Arnesen, Portland, N. D. (trængende, Etnedalen) \$10.00, Erik T. Kjensrud do. (fondet S. Aurdal (Hedalen) \$10.00, Thor A. Hagen, Cooperstown, N. D. do. \$10.00, John A. Haugen do. do. \$10.00, Christoffer A. Haugen, do. do. \$5.00, Torfel J. Fosholt, do. do. \$5.00, tilfammen	100.00
Bed P. O. Haugen fra følgende i Decorah, Ia.: Ham selv \$10.00, Gilbert O. Hove \$1.00, Torger T. Hove \$2.00, Tollef Eivenge \$2.00, Torger L. Moen \$5.00 (alle til fondet B. Slidre), Ole G. Kvale (kirken ved Hove, B. Slidre) \$5.00, Mrs. Ole G. Kvale (kirken Ø. Slidre) \$5.00, tilfammen	30.00
D. G. Belgium, Farwell, Minn. (fondet N. Aurdal)	5.00
Mrs. J. N. Kildahl, St. Anthony Park, Minn. (oplysningsfondet, Vang)	5.00
J. L. Sundheim, Northport, Wash. (fondet N. Aurdal)	4.00
Bed N. O. Fjell, Aneta, N. D.: Martin O. Fjell \$5.00, Ole D. Fjell \$5.00, (Begge til oplysningsfondet, Etnedalen)	10.00
Bed D. G. Roe, Macrorie, Saff., fra følgende: Knute E. Røn, Macrorie, Saff. (fattige B. Slidre) \$5.00, Ole	

L. Skude, do. do. \$5.00, E. P. Jarden, Bratton, Saff., do. \$2.00, tilfammen	12.00
Bed D. O. Ilbe, Lake Mills, Ia., fra Gullik G. Belsheim, Leland, Ia. (til fondet i Vang)	25.00
Nils G. Engen, Atwater, Minn. (fattige S. Aurdal)	5.00
A. L. Hougen, Manitowoc, Wis. (fondet Ø. Slidre)	5.00
Andreas E. Mchre, Grand Meadow, Minn. (fattige N. Aurdal)	5.00
D. G. Tube, Toronto, S. D. (fondet B. Slidre)	5.00
M. A. Bratrud, Crookston, Minn. (gamlehjemmet, S. Aurdal)	5.00
D. A. Dahle, Caledonia, Minn. (fattige, N. Aurdal) ..	5.00
Mrs. Thomas E. Torrison, Manitowoc, Wis.	5.00
Tosten Tostensen Haugen, Manitowoc, Wis.	1.00
Helge S. Haugsrud, Superior, Wis. (fondet S. Aurdal)	100.00
Bed Knute Moen, Pierpont, S. D.: Lee Bros. Pierpont, S. D. (oplysningsfondet, N. Aurdal) \$5.00, Knud P. Ahe, do. \$5.00, Jens P. Ahe, do. \$5.00 (begge til fattige, N. Aurdal), E. J. Rabrud, Aberdeen, S. D. \$1.00, Ole H. Strand, Roslyn, S. D. \$5.00, Engebret H. Strand, do. \$1.00, R. E. Strand, do. \$5.00, Ole Aaberg, Webster, S. D. \$5.00 (alle til fattige, N. Aurdal), tilfammen	32.00
Rev. A. L. Dahl, Minneapolis (fattige, N. Aurdal)	5.00
Knud E. Holden, Sioux Falls, S. D. (fondet, B. Slidre)	10.00
G. O. Remmen, Decorah, Ia. (fondet, Vang)	5.00
Chas. Isaacs, Milaca, Minn. (fondet, N. Aurdal)	5.00
Mrs. Edwin G. Vick, Calmar, Ia. (fondet, B. Slidre) ..	1.00
Sam Thompson, Mt. Horeb, Wis. (oplysningsfondet, N. Aurdal)	5.00
L. T. Kjersten, Sacred Heart, Minn. (fattige, Vang)	10.00
A. T. Kjersten, Sacred Heart, Minn. (fattige, Vang)	10.00
Ole Braaten, Montevideo, Minn. (fondet, B. Slidre)	2.00
D. A. Svorthheim, Adams, Minn. (oplysningsfondet, B. Slidre)	5.00
Tosten Alvstad, Cheyenne, N. D. (alderdomshjemmet, Ø. Slidre)	5.00
Mrs. Gro E. Christensen, Calamus, Ia. (fondet, Ø. Slidre)	5.00
Ehver Rustebakke, Chief River Falls, Minn. (S. Aurdal)	5.00
Martin G. Lee, Hendrum, Minn. (fondet, Hedalen)	25.00
Jorgen Olsen, Independence, Wis. (fattige, N. Aurdal)	5.00
Julius Hagen, Arghle, Wis. (fattige, N. Aurdal)	5.00
Bed D. G. Opheim, Chucus, Minn., fra følgende: Lars	

Olsen, Farwell, Minn. (fattige, N. Aurdal) \$2, G. A. Baffen, Kensington, do. \$10.00, Nils og Henry Baffen, do. do. \$2.00, O. L. Hoff, Farwell, do. \$2.00, Olaf Braaten, Kensington, do. \$1.00, Nils E. Veien, do. do. \$2.00, Christian Hagen, Farwell, do. \$1.00, Past. A. O. Dolven, Morris (fattige, S. Aurdal) \$1.00, Venet Tollesfen, Farwell (fattige, N. Aurdal) \$1.00, Svein Thompson, Farwell, Minn., do. \$1.00, Andrew Braaten, Kensington, do. \$1.00, Mrs. J. Kotto, Farwell, do. \$1.00, Anton S. Braaten, do. \$1, Torbjørn Belgum, do. \$1.00, Christian Maanum, do. \$1.00, Ole A. Maanum, do. \$10.00, Erik Erickson, do. \$1.00, Olaf Hagen, do. \$1.00, O. E. Kamrud, Starbuck, Minn. \$2.00, Mrs. Marit Kamrud, do. \$2.00, Mrs. N. S. Spangrud, do. \$1.00, Bernard Hippe, do. \$1.00, Mrs. Olaus Tangen, Chrus, do. \$2.00, Mrs. K. Sansnes, do. \$1.50, Mrs. Andri Kjera, do. \$1.00, E. J. Dahly, Glenwood, (oplysningsfondet, N. Aurdal) \$1.00, tilfammen	51.50
Miss Mary Nelson, Jasper, Minn. (V. Elidre)	1.50
Ved A. J. Moen, fra følgende i Dahlen, N. D.: Ole A. Moen \$5.00, Ole Midtmoen \$3.00, Nils Rude \$3.00, Knut Docken \$2.00, samt følgende fra Michigan, N. D.: Ole J. Moen \$5.00, Ole Landmark \$5.00, Thomas Landmark \$5.00 (alt bestemt for fattige, N. Aurdal), tilfammen	28.00
Ved Ole Olsen Rudi, Sawyer, Wis., fra følgende i Door Co.: Marit A. Onstad \$1.00, Knut T. Kofstad \$1.00, Jøren T. Kofstad \$1.00, Halvor Halvorsen \$1.00, Ole Knudsen Haugen \$1.00, Tosten Gulbrandsen Haavi \$1.00, John Nilson Dælle \$1.00, Guri J. Presthegge \$1.00, Rangdi A. Alfstad \$1.00, Sissel G. Rudi \$1.00, Guri H. Skatru \$2.00, Haldor Olsen \$1.00, Oscar Johnsrud \$1.00, Peder Gulliksen \$1.00, Nils Pedersen Rudi \$1.00, Knud A. Nobly \$2.00, G. O. Strande \$3.00, Nils N. Dælle \$2.00, John Andersen 50c, Ole P. Olsen \$1.00, Tosten Kofstad \$1.00, Gulbrand Andersen \$1.00, Peder Christensen \$1.00, Ole Olsen Rudi \$2.00 (alle disse til Fjere Elidre), Marit O. Gaabeie \$1.00, Kari E. Wiste \$1.00, Marit A. Wiste \$1.00, Gulbrand Magistad \$2.00, Knud E. Wiste \$1.00, Knud Wiste \$2.00, Ole E. Wiste \$1.00, Berit Gaaveresen 50c, (alle Bestre Elidre), Guri O. Kjørneie \$5.00, Miffel Miffelsen \$2.00, T. A. Tveit \$1.00,	

Anders T. Ranum \$5.00, Knud Jome 50c, Arne Arnesen \$4.00, Trond E. Kampen \$1.00, Kari T. Orderdallen \$1.00, Arne T. Orderdallen \$5.00, Ragnhild og Sebo Tdegarden \$1.00, Fjsten Christianen \$1.00, Knud A. Kirkevold \$1.00 (alle N. Aurdal), tilfammen	66.50
J. A. Lerohl, Lewistown, Mont. (Bang)	5.00
E. O. Gedahl, Lewistown, Mont. (N. Aurdal)	5.00
Ved G. A. Quill fra Ole D. Roen, Sanft. Centre (fondet, B. Elidre) \$5.00, Ole D. Sufke, do. (fondet S. Aurdal) \$5.00, A. A. Fausse, Brooten (fondet, B. Elidre) \$2.00, tilfammen	12.00
Gilbert Johnson, Grand Forks, N. D. (oplysningsfondet, S. Aurdal)	5.00
Engebret Andersen Grytte, Lake Mills, Ia. (fondet, B. Elidre)	5.00
Ved O. O. Ulve fra Engebret Andersen Grytte, Lake Mills, Ia. (fondet, B. Elidre)	5.00
Ved Ole Gundersen, Marshfield, Wis.: Fra ham selv \$5., og Knut Ebnesen \$10.00 (fattige V. Elidre)	15.00
P. T. Wiste, Adams, N. D. (fondet, B. Elidre)	2.00
A. O. Wihre, Epherville, Ia. (fattige, Bang)	5.00
Andrew B. Arneson (Veien) \$1.00 og Mrs. W. E. Toms (Veien) \$1.00, Starbuck, Minn. (fattige, N. Aurdal)	2.00
Halvor Baffen \$3.00 og Anton Baffen \$2.00, Cheteck, Wis. (fondet, N. Aurdal)	5.00
Ved Past. Chr. E. Thompson, Jola, Wis.: Ham selv (N. Aurdal) \$1.00, B. Williams (fattige, Bang) \$1.00	2.00
Ved E. J. Heen, Dennison, Minn., fra følgende: Ole A. Romprud \$1.00, Ole A. Heen \$1.00, Anne T. Lyfken \$5.00, Torger E. Lyfken \$5.00 (alle Dennison, Minn., til fattige i Bang), G. A. Korwing, Kenyon, Minn., do. \$3.00, tilfammen	15.00
Ved Knud Hermandsen Klemesrud, Nora Springs, Ia., til oplysningsfondet for Hedalen fra følgende: Knud Hermandsen Klemesrud \$25.00, Mrs. Live Klemesrud \$5.00, Harald A. Klemesrud \$25.00, Syver J. Fosholdt \$10.00, Jber Norby \$1.00, Martin Simensen \$1.00, E. A. Lundene 50c, Mrs. E. Simensen \$1.00, Martin Fjeld \$1.00, Mrs. N. Petersen \$2.00, Olavus Norby \$1.00, Mrs. Ole Prestegaard 75c, Anton Lundene \$1.50, Miss Gunhild og Lonetta Haugen \$1.00, Mrs. O. L. Wahl \$1.00, G. Hendricksen \$1.00, Mrs. E. J. Carlson \$1.00, E. T. Nelson \$2.00, Nils og Albert Hegg \$1.00, Mrs. L. O. Olsen \$1.00, Mrs. Guri	

Aspeholdt \$2.00, Mrs. Gunhild Docken \$2.00, Sjalmar Norby 50c, Carl Norby \$2.00, Mrs. Marit Husby \$1.00, Mrs. N. J. Johnson \$1.00, Gulbrand Moe \$1.00, Martin Moe \$1.00, George Moe \$1.00, Garaf Gaugen \$1.00, Gulbrand Iverson \$1.00, Ole Iverson \$1.00, Lauritz Norby \$1.00, C. C. Goplerud \$1.00, Mrs. S. J. Maafestad \$2.00, Syver R. Klemesrud \$5.00, Martin R. Klemesrud \$5.00, Herman R. Klemesrud \$5.00, tilsammen	116.25
Thora P. Twenge, Northwood, N. D. (fondet, B. Slidre)	1.00
Mrs. Randine T. Aye, Minneota, Minn. (fondet, N. Aurdal)	3.00
Iver A. Lee, Nielsville, Minn. (fondet, Hedalen)	20.00
H. Bjørnson, Petersburg, Nebr. (fondet, N. Aurdal)	10.00
Anne Th. Ellestad, Farmington, Minn. (fattige, B. Slidre)	1.00
John Olsen, Deer Park, Wis. (fondet, B. Slidre)	10.00
E. O. Lomen, Alexandria, Minn. (fondet, B. Slidre)	5.00
Wed N. J. Moen, Michigan, N. D., fra Erik Docken, Dahlen, N. D. (fattige, N. Aurdal)	5.00
Iver Kleven, Klevenville, Wis. (fattige, S. Aurdal)	5.00
Peder Olsen Guldbaug, Hallandale, Wis. (fondet, N. Aurdal)	5.00
E. E. Rye, Clermont, Ia. (fondet, N. Aurdal)	5.00
Wed Gilbert R. Tusthy, Chicago, til fondet, B. Slidre: Fra ham selv \$10.00, Eben Johnson Kaarstad \$5.00	15.00
Iver J. Lockrem, Northfield, Minn. (fondet, Vang)	5.00
J. C. M. Hansen, Chicago (fondet, N. Aurdal)	10.00
Wed Nils Sprbo, Havre, Mont., til B. Slidre: Fra ham selv \$5.00, Arnt Ekerbakke \$5.00, Nils Pederjen Rudi \$5.00, og O. G. Olsen (N. Aurdal) \$1.00, tilsammen	16.00
Wed Pakt. L. O. Njøs, Millet, Alta., Can.: Fra ham selv \$5.00, T. T. Jevne \$2.00 (fondet, Vang) og Erik E. Skjel (fondet, B. Slidre) \$1.00, tilsammen	8.00
Wed Mrs. C. M. Larson, Comreh, Alta., Can.: Fra hende selv \$11.00, Ole G. Roen \$3.00, Mrs. Andrew Nilson \$1.00 og G. O. Hovie, Terril, Ia. \$10.00 (fattige, B. Slidre)	25.00
Anna Egge-Jordahl, Ridgeway, Ia. (fondet, B. Slidre)	5.00
O. S. Hedahl, Manfred, N. D. (fondet, Ø. Slidre)	100.00
G. S. Dahle, Manfred, N. D. (fondet, Ø. Slidre)	100.00
Arud O. Melby, Manfred, N. D. (fondet, Ø. Slidre),	
2den indsendelse	50.00
Ole E. Onstad, Manfred, N. D. (fondet, Ø. Slidre)	25.00

Wed O. S. Moe, Macrorie, East., til fondet i B. Slidre fra følgende: Ivar L. Skude \$5.00, Mrs. N. G. Odegard \$1.00, Nils G. Odegard \$5.00, Ole Jørgensen Ode \$2.00, J. O. Farden \$1.00 og til hospitalet, B. Slidre: O. J. Farden \$1.00, Andrew Odegard \$5.00, Ole J. Odegard \$5.00, tilsammen 25.00

Tilsammen til dato \$3,092.11
Minneapolis, 22de December, 1915.

A. M. Sundheim, kasserer.

Fra vidderne; nye digte. Julius Berg Baumann. Minneapolis, Augsburg Pub. House trykkeri, 1915. 136 sider. Svo. \$1.00.

Da undertegnede for snart et kvart aarhundrede siden ankom hertilands og midlertidig løselig knyttedes til en norsk avis, var det med en vis forundring jeg bed mig fast i de billige rimerier, som redaktørerne piensynlig kun trykket av frygt for at tape en abonnent. Det var som regel den rene skolegutsvis, utsprungen av den misforstaaede opfatning, at man er paa veien til Paranssets top, saa saare man kan utstyre en banal og forslidd tanke med nogenlunde regelmæssige rim og versføtter.

Et par artikler, jeg uforsigtig rev av mig i den anledning, vakte saavidt huskes, betydelig forbitrelse paa visse hold, hvor snerten rammet. Men jeg tør tro, at den kun var forbigaaende, og enkelte av de versificerende landsmænd har siden sendt mig bedre saker til anmeldelse, mens andre snart klokkelig forstummet eller lot sig nøie med at følge i Henrik Ibsens fotspor og digte i jevnt virkelighetsprog.

Svordan al ting er, staar det i ethvert fald som en kjendsgjerning, at siden begyndelsen av nittiaarene flere respektable digtsamlinger har set lyset herover i det norsk-danske sprog, og at vi for tiden kan pøse paa en række penne, der ikke blot tumler rim og rytme med færdighet, men ogsaa har tanker og stemnin-

ger at meddele, der vilde taale at siges paa prosa. Man behøver blot at huske paa navne som Olav Bøhmer, Sigurd Folkestad, Wilhelm Petersen, Jon Norstog, Frk. Bergeland, Oscar Gunderjon, O. Sneve og Waldemar Ager. Og sidst, men ikke mindst, tar Julius Berg Baumann plads i laget med hele to digtsamlinger i løpet av nogen faa aar.

Da jeg for nogen dage siden fik „Paa vidderne“ tilsendt til anmeldelse, var det min første tanke at si nei. Saa mange av os blir nemlig i femtiaarsalderen for gamle og for optat til at gi os av med bunden stil. Vers maa for at gi det rette utbytte helst læres utenad, saa de synger indeni os og er færdige til at slynges ut i flogen paa enslige veie. Men i de modnere aar har det menneske, der ikke er stagneret i aandelig død, det gjernest saa travelt med at jage efter en personlig tilfredsstillende og ikke altfor uholdbar livsansføelse, at der stadig ligger ny og tankesterke prosaverker, som venter paa at gi sit besyv med i laget.

Dr. Baumanns første samling „Digte“ fik desuten gjennomgaende en saa svulmende omtale i norsk-amerikanske blade, at en gammel „kritikus“ nærmest maatte steile.

Jeg gav mig dog resigneret til at fike hjit og her i boken, og resultatet blev, at jeg før jeg visste av det, var isærd med at gaa den igjennem fra perm til perm, med den videre følge at jeg nu søker at oppsummere mit indtryk til bedste for „Sambands“ læsere.

Det er da kort og godt min ringe formening, at „Paa vidderne“ byder paa en række digte, der hører blandt de allerrespektableste som hittil er fremkommet blandt os, mange der vil bestaa den egentlige prøve paa vers, den at kunne med fordel læres utenad, saa de fra tid til anden gir tilfredsstillende uttryk for en tilsvarende stemning hos læseren, — kanske ogsaa et og andet der vil friste en komponist til at indfatte det i en

melodi. Ti først da er det nu at slike saker for alvor begynner at leve i videre fredse.

Samlingen spænder over et ganske stort felt. Der er de vanlige fange viet familielivet og det uopslitelige emne: forholdet mellem de to. Her kan jærlig fremhæves „Mors jul“:

Nu ved jeg hun sidder, min gamle mor,
med juleveltslys i stagen,
dernord hvor bølgen gaar hvid over fjord
og mørk som en nat er selv dagen.

Saa smyger hun varligt sin brillestang
bag øret i snehvide løkker; —
saa glatter hun kjolen ud paa sit fang,
mens mindernes skare sig flokker.

Hun sidder og stirrer i tankeedrøm
paa talghjets blafrende flamme; —
saa glider den festlige mindestrøm
i lyskjæret ind med det samme.

Da stjæler sig stilt over rynkernes hær
et smil, som ei gjefter ret længe;
saa falmer det bort i det bleggule skjær
som kveldsol bag høstpløide enge.

*

Her er klarlig git lødigt uttryk for en stemning, der aar om andet gjefter tusener av norske amerikanere. Og de behøver bare at lære disse linjer utenad, for at mumle dem stilt for sig selv, næste gang helgen kommer.

Der er andre digte, der hunder i forfatterens altruisme og hænger sammen med hans virksomhet som en kraft i den skandinaviske arbeiderforening av Amerika og som avholdstalsmand. Blandt disse kan jærlig fremhæves det enkle og jevne

„Sand rigdom“:

„Jeg beder ei om rigdoms røde pragt,
det er kun usjel tant, som ei gir lykke.
Men giv mig Gud den underbare magt
at være for min broder stav og krykke.

„Nytaarsnat“:

„Det ringes til fest for hver slidets træel
i milde og frydstemte sange.
Der ringes til doms i hver nidings sjæl
for hver som traadte med jernskod hæl
sin broder saa mange gange.“

Fremdeles „En martyr“, „Sandhedens martyrium“, „Kaptein Adelssten Berge“ og den kraftige „Kampfang“ mot gud alkohol med følgende malende situation:

„Siden vi løser
de lastbundne fangerne.
Eøvnig de døjer
til brændevinsfangene.“

Endelig „Juletanke“ med sin desværre altfor sande anklage:

„Vi faar intet brorskab, det har vi da set,
mens rigdom kan lovene trodse,
og arbeidets søn ei kan spise sig mæt,
skjønt dronen kan stjæle og fraadse.“

Fremdeles har vi malende og beskrivende digt som „Storm“, et av samlingens bedste, skrevet av en egte sjøgut:

„Knagende spanter,
taugverket strakt,
strammende vanter
av stormens magt.“

Av digtene til vore stormænd hører det til Bjørnson blandt

forfatterens bedste, mens særlig det til Jonas Lie, ifølge min ringe smak maa regnes blandt hans daarligste, skjønt rim og rytme er i sin orden:

„Saa du at Spindmørings-otringen feiled
slik at hver brækfjøs mod fremstavnen steiled,
medens hver mand ud mod havbroen ser,
drømmende klynker: Han Lie er ei mer.“

En slik situation lar den kritiske læser kold, fordi den er usand og bombastisk.

Sammen med den smagfrikre „Kritikus“ i „Decorah-Posten“ forblir jeg likeledes som regel kold ved de fleste av digtene til vort ny hjem i vesten. De gjør oftest, trods sin gjennomgaaende respektabilitet, indtryk av at være laget. Der er for mange store og sterke ord, for liden egthed og helsestøpt stemning. De hæver sig som regel kun lidet over de leilighedsvers, der aar om andet har vundet prisen ved vore konkurrencer. En hæderlig undtagelse danner dog bogens sidste digt „Pionereen“, der har fundet fortjent plass i det vakre hefte „Jul i Vesterheimen“, Augsburg Publ. House, som jeg samtidig benytter anledningen til at anbefale paa det bedste.

Julius Berg Baumann er nordlending, født i nærheten av Vadsø juledag 1870*) av foreldre fisker, forhenværende skipper, Johannes Baumann Johannesen og hustru Barbro Susanna Pettersdatter, en fosterdatter av den bekjendte Per Kristian paa Olein, Dønnes, Helgeland. Faren døde da Julius var 9 aar gammel, og allerede tre aar senere rodde denne Finmarksfisket som „halvkar“ og som „helfar“ i fjortenaarsalderen. Efter et toaarig ophold paa Finmarksens amtskole

*) I prestens bog staar 1869, men B. gjør sikkerlig ret i helere at stole paa sin mor i det stykke.

med stipendium, blev han, 19 aar gammel huslærer, senere handelsbetjent og postassistent; men udvandret saa vaaren 1891 til Amerika.

Her har han prøvet noget af hvert, været med paa tømmerfjøring om vinteren og træfking om høsten, blev 1896 „Log-scaler“ for et tømmerhyndikat, en stilling han beholdt i hele 10 aar. Saa modtog han ansættelse paa John Weyerhauzers kontor i Cloquet og udnævntes 1911 til „Register of Deeds“ i Carlton county, en stilling han senere hævedet ved valget i 1912, og senere i 1914, for en periode av fire aar.

Selt siden sin ankomst har han tat virksom del i foreningslivet, er bl. a. tillidsmand i den skandinaviske arbeiderforening av Amerika, og har været præsident for første distrikt i Søner av Norge. Førstkommende første november vil han kunne feire 25-aars jubilæum som avholdsarbeider.

Det maa heller ikke glemmes at han er „Nordlandslagets“ sagasfriver.

Det bestemmende træk i hans væsen synes at være en lys og freidig optimisme, der vistnok bunder mer i en robust vitalitet end i nogen gennemarbeidet livsfilosofi. Maatte denne strække til endnu for mange aar! Ti vi trænger folk ikke mindst herover, der lystig gaar løs paa opgaverne og ikke som Hamlet er „sicklied over by the pale cast of thought.“

Washington, D. C., Dec. 1915.

Zuul Diejerud.

Rettelse. I Decemberheftet, No. 92, side 104, 2den linje, staar ordet *syd* to gange, skal begge steder være *vest*.

Riste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Baldris Samband, A. A. Beblen, 305 Walnut St. E. C., Minneapolis, Minn.; A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn.

Telelaget, A. A. Trovaten, Barnesville, Minn.; N. N. Rønning, 1215 E. 35th St., Minneapolis, Minn.

Hallinglaget, S. O. Olstad, 2018 Lyndale Ave., Minneapolis, Minn.; Timan L. Ovarve, Fessenden, N. Dak.

Numedølslaget, S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; D. O. Enes-tvedt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Simon Johnson, Hillsboro, N. Dak.

Trønderlaget, Sigurd O. Ganger, Janitton, S. Dak.; Prof. J. Dorrum, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget, C. D. Morck, 111 So. 6th St., Minneapolis, Minn.; Otto Nesselmoen, 1819 5th St. So., Minneapolis, Minn.

Sognalaget, E. N. Hopperstad, Albert Lea, Minn.; D. C. Williams, Watonna, Minn.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; D. S. Uglem, Princeton, Minn.

Roselaget, Judge Andrew Grindeland, Warren, Minn.; Arthur Marve, 515 N. Y. Life Bldg., Minneapolis, Minn.

Sætedalslaget, Vj. Vjørnaraa, Wanke, Minn.; Grunde Grundeson, Griebtrof, Minn.

Nordfjordlaget, Elias Rachie, 1815 13th Ave. So., Minneapolis, Minn.; Dr. Carl Kolfeth, Brooten, Minn.

Landingslaget, S. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. M. Pederson.

Totningslaget, Johan C. Gran, Spring Grove, Minn.; Christian Berg, 2513 6th St. N., Minneapolis, Minn.

Østerdølslaget, N. T. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høiberg, Rathron, N. Dak.

Søndmørslaget, Iver Brudebold, Page, N. Dak.; M. Sjøholt, Madison, Wis.

Mjøsenlaget, Dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.; Otte P. N. Hjermstad, Chippewa Falls, Wis.

Gadelandslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Erling Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, G. T. Braatlien, Kotschub, Minn.; A. C. Ropseng, Garven, N. Dak.

Jowa Telelag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Jowa; L. S. Tweed, Lake Mills, Jowa. (Afdeling af Telelaget.)

Tinnjølaset, Gunder Øbegaard, Erskine, Minn.; Lars Stenjon, Oldham, S. Dak.

Sundals-Økendalslaget, E. G. Gladwed, Lake City, Minn.; O. J. Grabem, Towner, N. Dak.

Hardangerlaget, S. S. Tveit, Albert Lea, Minn.; S. N. Nordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastbold, Dawson, Minn.; Berthel L. Bellefon, Jewell, Jowa.

Søndhordlandslaget, Rev. L. O. Thorsen, Dowd, Jowa; Oscar Ostrem, Jewell, Jowa.

Binger, Obalen og Eidstogen Samlag, J. E. Jacobson, Dazeh, N. Dak.; Edward Larsen, 2618 37th Ave. So., Minneapolis, Minn.

Søndfjordlaget, Rev. Sigurd Holkestad, Strum, Wis.; Prof. J. L. Nydahl, Augsburg Seminær, Minneapolis, Minn.

Drillingherne's Statangerlag, Gust Jrgens, 823 22nd Ave. So., Minneapolis, Minn.; Mrs. R. Neelsen, Minneapolis.

Vestfjstens afdeling af Numedalslaget, G. G. Kravik, Everett, Wash.; G. O. G. Becker, Standwood, Wash.

Bandsk Telelag, (Wisconsin), O. G. Kinney, Colfax, Wis.; L. G. Place, Ellsworth, Wis.

Minneapolis Trønderlag, Kalmar Saugestad, 278 21st Ave. E., Minneapolis; Alfred E. Dahl, 1335 Madison St. N. E., Mpls.

Romsdalslaget, Rev. Jacob Tanner, Milnor, N. Dak.; Ben Borson, Taunton, Minn.

Kristianialaget, Fritz Maurer, 820 21 Ave. So., Minneapolis; George Eckstrand, 2116 E. 22 St., Minneapolis.

Nordhordlandslaget, Rev. L. L. Nylling, Woodville, Wis.; Rev. O. N. Sletten, Lake Mills, Jowa.

Gurdalslaget, Rev. G. Engb, Østrander, Minn.; Ludvig Gulickson, Spring Valley, Minn.

Vestfjstens Søndfjordlag, Rev. O. J. Ordal, Tacoma, Wash.; M. G. Førde, Seattle, Wash.

Smao Ienningslag, John L. Berg, Kenyon, Minn.; A. Snesrud, Kasfon, Minn.

A History of Norwegian Immigration to the United States

From the earliest beginning down to 1848.

Dette fortrinlige verk paa 407 sider, meget smukt trykt paa godt papir og net indbundet, bør eies i hvert norsk hjem, især der hvor den yngre slegt kanske læser engelsk med bedre utbytte end forældrenes morsmaal. Forfatteren har endnu et betydelig oplag paa haand, som er at faa til betydelig nedsat pris. Han utgav boken paa sit eget forlag, og det kostet ikke faa penge. Hans utlæg bør vi hjælpe ham at faa godtgjort ved at kjøpe verket og forebygge at han lider pengetap atpaa at han har anvendt aar av arbeide paa dets forberedelse. Man kan faa boken direkte fra forfatteren ved at sende \$1.50 til Prof. G. T. Flom, Urbana, Ill. Om man vil kan man bestille den for samme pris gennem eller fra "Samband", 322 Cedar Ave., Minneapolis. Eller man kan for \$2.00 sendt til sidstnævnte adresse faa denne bok samt Samband for et aar. Det er altsaa et avslag fra \$2.50 til \$2.00 for begge tilsammen.

Fotografi av Valdrisstevnet.

SKAGE BROTHERS, som har fotograferet flere valdrisstevner og en mængde av andre bygdestevner, tok et "panorama" fotografi av Valdris Sambands møte i Como Park den 10de September. Men de fik ingen anledning til at vise deltagerne av stevnet avtryk av billedet, og det kundgjøres nu at billedet blev særdeles heldig. Paa side 731 av Oktober-heftet av "Samband" er en formindsket gengivelse av fotografiet, som viser nogenlunde hvorledes det blev, selve fotografiet er dog meget bedre, især derfor at det er meget større. Det er nemlig 24 tommer langt og 8 tommer høit. De som var tilstede og er med i gruppen, bør anskaffe sig et avtryk, til et minde om møtet. Man kan let gjenkjende sine venner som var med; og billedet anbefales som et av Skage Bros. bedste. Det faaes frit tilsendt for 75 cents. Det kan bestilles gjennom "Samband" eller direkte fra fotograferne, Skage Bros., 416 20th Ave. N., Minneapolis.

Samband anbefaler det paa det bedste.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA.

N. W. BRANCH: 322 So. FOURTH St., MINNEAPOLIS.

Bibler, Salmebøger, Skolebøger.

Norske og engelske Bøger for Kirke og Hjem.

Bøger og Tidsskrifter godt og billig indbundne.

Skriv efter Katalog og Priser.

“NORGE I AMERIKA”

Boken om Norge, 5te. bind, livsbilleder fra nordmændenes liv og historie i de Forenede Stater. Samlet av Nordahl Rolfsen med bidrag fra mænd herover. Biografier av mange norske her i landet. 578 sider. Shrtingsbind, \$1.50.

HISTORY OF THE NORWEGIAN PEOPLE

By Knut Gjerset, Ph. D.

Professor of Norwegian Language, Literature and History in Luther College, Decorah, Iowa.

2 vols., 8vo, the set \$8.00.

Vol. I—XV, 507 pp.

Vol. II—XIII, 626 pp.

This is a history of Norway from the earliest times to the present, in which the author shows the social and cultural growth of the nation as well as its economic and political development. In the first volume he traces the origin and early years of the race and its progress as a united and seafaring people.

RASMUS B. ANDERSON

His Life Story Written by Himself.

An intensely interesting narrative, that touches the Pioneer's and portrays the life among our people from the early fifties up to this day. 678 pp. Cloth, \$3.00.

For Sale by

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE. MINNEAPOLIS, MINN.

Læs Adresselappen.

Den viser, foruten dit navn og adresse, naar tiden du har betalt for utløper (eller løp ut). For eksempel "sep16" er kvittering for kontingent betalt til og med September 1916 "dec16" viser kontingent betalt til utgangen av aaret 1916. Se efter om din adresselap er rigtig og meld straks om der er nogen feil. Staar du til rest med betalingen, saa vet du at vi vil gjerne faa det du skylder og et aar i forskud, saa snart det kan falde for dig. Send ogsaa med det samme en ny abonnent, og send nye naar og saa ofte du kan. Det er praktisk hjælp og der er ingen sikrere maate at fremskynde forbedringer i bladet. Det er ogsaa en meget rosværdig maate at vise sin anerkjendelse for det gode stof, som bidragsyderne bringer uten godtgjørelse og frit, foruten at nævne redaktøren.

Adresse

SAMBAND, 322 Cedar A

P O Kittelsland jan16
SACRED HEART
MINN